MIESIĘCZNIK HERALDYCZNY

WYDAWANY PRZEZ ODDZIAŁ WARSZ. POLSKIEGO TOW. HERALDYCZNEGO

Nr. 1. **Warszawa, Styczeń 1931.** **Rok X.**

WARUNKI PRZEDPŁATY:
Przedpłata na Miesięcznik wynosi rocznie: Zł. 18.
Przedpłata zagranicą Zł. 20.
Członkowie Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, którzy uiścili roczną wkładkę w wysokości 24 zł., otrzymują bezpłatnie „Miesięcznik" oraz „Rocznik".

Wkładki i przedpłatę należy wpłacać na konto P.K.O. № 21621.
Korespondencję i rękopisy nadsyłać pod adresem:
Tow. Heraldyczne, Bibl. Ord. Krasińskich, Okólnik 9.

(W RAZIE PRZEWIDZIANEJ ODPOWIEDZI ZAŁĄCZYĆ DO LISTU ZNACZEK POCZTOWY).

Z dziejów walk o tytuły książęce.

W pierwszych dziesiątkach XVII stulecia następuje pewne przegrupowanie wśród warstw przodujących społeczeństwa polskiego. Najwybitniejsze zmiany wykazują ziemie wschodnie. Dawne rody kniaziów litewsko-ruskich bądź wymierają (jak Zbarascy, Ostrogscy), bądź ubożeją i przestają odgrywać większą rolę w życiu państwa, bądź też dochodzą do wielkiej fortuny, zagarniają wybitne stanowiska i, przyjąwszy cywilizację zachodnią, stają się książętami w całem tego słowa znaczeniu (Zasławscy, Wiśniowieccy, Czartoryscy).

Jednocześnie powstaje nowa arystokracja, pochodząca z rodów rdzennie polskich, nieutytułowana, lecz równie bogata, zazdroszcząca mitr książęcych swym sąsiadom i dążąca do uzyskania tytułów dla siebie. Są to rody Ossolińskich, Koniecpolskich, Lubomirskich, Potockich, które wybijają się teraz na czoło społeczeństwa, odziedziczają w drodze spadków i nadań olbrzymie latyfundja kresowe i powoli wytwarzają koalicję t. zw. „książątek nowej kreacji" (według terminologji Szajnochy), która się powoli przeciwstawia obozowi „książąt starożytnych".

Nowa arystokracja nie ustępowała pod żadnym względem książętom ruskim — brakowało jej tylko prawnie przysługujących tytułów. Niebawem jednak i to miało nastąpić — a wówczas na tle tem miała rozgorzeć walka „o tytuły", walka, której widownią miało być kilka sejmów, a w której udział wziął cały ogół szlachecki. Główne role przypaść miały podkanclerzemu Ossolińskiemu, naczelnemu przedstawicielowi nowej arystokracji, i Jeremiemu Wiśniowieckiemu, przywódcy obozu „książąt starożytnych".

Jak wiadomo, w r. 1633 Jerzy Ossoliński, wówczas jeszcze podskarbi nadworny, wyprawiony był do Rzymu, gdzie miał m. in. wyjednać u papieża wydanie zakazu, aby duchowni dóbr ziemskich w Polsce nie kupowali. Zakazu tego Ossoliński nie wy-

jednał, natomiast zyskał sobie wielkie uznanie za granicą i przywiózł nadany mu przez papieża i cesarza tytuł książęcy, którego począł używać publicznie. Zarówno rezultat poselstwa, jak i kwestja tytułu książęcego, wywołały oburzenie u szlachty. Ossoliński nie był popularny w kraju; zamknięty w sobie, niedostępny, trzymający się stale dworu i popierający interesy dynastyczne przeciw odśrodkowym nastrojom szlachty, budził zawsze nieufność tej ostatniej, teraz zaś nowy fawor królewski i zyskanie tytułu nieufność tę zwiększyły. W naturze szlachty polskiej leżało umiłowanie wolności i równości, pojmowanej nieraz absurdalnie; zyskawszy kompletną wszechwładzę, pilnowała szlachta, by władza ta należała do ogółu „braci", która miała być wielką jednolitą gminą. Na wszelkie próby wywyższania się kogoś z pośród siebie patrzyła szlachta niechętnie; ograniczywszy do minimum wszelkie zakusy tronu, faktyczne, czy urojone, zmierzające do osiągnięcia absolutum dominium, nie spostrzegała się szlachta, iż rządzi nią właściwie oligarchja możnowładztwa, kierując nią dowoli w imię własnych interesów; magnat, ubiegający się o kreski „pana brata", mógł go być pewien, o ile umiał schlebić jego ambicji, przemówić o równości szlacheckiej, nie odróżniającej szlacheckiej zagrody od zamku wojewody. Natomiast czuła była szlachta na wszelkie odznaki zewnętrzne, nie mogła znieść żadnych tytułów, któreby kogoś wyróżniały z pośród ogółu. Istniało wprawdzie w Rzplitej sporo tytułów książęcych, litewsko-ruskich, tolerowano je jednak zgodnie z tradycją, jako odwieczne, licząc na to, iż rody te z czasem wygasną — nie pozwalano natomiast na żadne nowe tytuły. Wprawdzie niektóre rody, jak Tyszkiewiczów, Chodkiewiczów i innych posiadały zagraniczne tytuły hrabiowskie, nie używały ich jednak w kraju, więc nie roszczono do nich o to pretensji.

Z Ossolińskim było inaczej. Tytułu swego używał publicznie, został nie hrabią, lecz księciem Rzeszy, a jako taki mógł kupować dobra w Niemczech na granicy polskiej i tworzyć ordynacje. Przykład Ossolińskiego mógł być precedensem dla innych, mogło się więc natworzyć sporo nowych książąt, powstać nowa frakcja, któraby zdołała przeforsować ustawę o uznaniu ich tytułów w kraju[1]). Rozpoczęła się więc agitacja przeciwko Ossolińskiemu zarówno słowem jak i pismem; pojawił się cały szereg „przestróg" i „dyskursów" o tytułach, strasząc ogół szlachecki konsekwencjami, jakie mogą spaść stąd na kraj.

Z właściwą sobie zręcznością unikał Ossoliński przez jakiś czas starcia. Gdy jednak w r. 1637 Władysław IV wystąpił z projektem orderu Niepokalanego Poczęcia i utworzenia t. zw. „kawalerji" — powstała na nowo opozycja, łącząca sprawę tę z tytułami i dopatrująca się jakiegoś zamachu stanu na ustrój państwowy. Batalja ta rozegrała się na sejmie wiosennym 1638 r. Po zmuszeniu króla do podpisania skryptu, iż znosi kawalerję i nigdy bez pozwolenia stanów orderów rozdawać nie będzie — przystąpiono do ataku na tytuły książęce. Cała niemal izba była przeciw nim. Ossoliński, mianowany świeżo podkanclerzym, „okazywał powierzchownie obojętność, zdał się być posągiem z kamienia, nieczułym na wrzaski ptaków, ale wewnątrz wrzał z gniewu i zemsty, bo był obraźliwy i gwałtowny"[2]). Milczał więc, a obronę powierzył Radziwiłłom, których sprawa ta również dotyczyła, gdyż, jakkolwiek tytuł ich potwierdzony był przez Unję Lubelską, miał jednak pochodzenie zagraniczne. Posiedzenia izby i senatu odbywały się w nastroju najwyższego podniecenia. Przeciw replikom Radziwiłłów wystąpili niektórzy senatorowie koronni z zarzutami przeciw Unji

---

[1]) Kubala, Jerzy Ossoliński str. 119. Lwów, 1922. [2]) Ibid. str. 120.

i jej postanowieniom. Wywołało to taką burzę i nielicujące z powagą miejsca utarczki słowne, że musiano się uciekać do usunięcia z posiedzeń niektórych mówców i udzielania nagan tak wysoko postawionym osobistościom, jak kanclerz litewski Radziwiłł.

Wśród takich burzliwych narad nielada sensację wywołało wystąpienie Ossolińskiego, który zrzekł się tytułu książęcego, żądając jednak wzamian, by zawieszono wszelkie inne tytuły, a w tej liczbie i litewsko-ruskie. Krok ten, powodujący za sobą rozłam wśród obradujących, był złośliwie obmyślaną rekompensatą ze strony podkanclerzego. Zrzekł się tytułu, gdyż nie miał widoków powodzenia, natomiast, rzuciwszy kości niezgody między obradujących, odnosił cichą satysfakcję za swe upokorzenie. Gdy bowiem część obradujących, zwłaszcza Wielkopolanie i Mazury, nie posiadający w swoim gronie książąt, przyjęli z aplauzem wniosek Ossolińskiego, o tyle książęta ruscy i ich adherenci zblokowali się teraz z poróżnionymi dotąd Radziwiłłami przeciw projektowi. Nie znamy szczegółów wystąpień w tej sprawie Jeremiego Wiśniowieckiego; na sejmie tym posłował, wyznaczono go nawet do szeregu komisyj granicznych między poszczególnymi województwami[3]). Sądząc z faktów, jakie wkrótce miały nastąpić, musiał on w sporze tym zajmować dość znaczne stanowisko i przymówić coś podkanclerzemu, gdyż odtąd datuje się nienawiść Ossolińskiego do księcia[4]).

W rezultacie długotrwałych sporów uchwalono zniesienie wszystkich tytułów cudzoziemskich z wyjątkiem tytułów litewsko-ruskich, przyznanych przez Unję Lubelską, z tem zaznaczeniem, że przyszły sejm zajmie się korekturą tej ustawy[5]). Decyzja ta była zapewne wybiegiem podkanclerzego. Wyłączeni z ustawy Radziwiłłowie siłą rzeczy zblokowali się z Ossolińskim, wskutek czego obóz „starożytnych książąt"[6]), przeciwko któremu walczył Ossoliński, został znacznie osłabiony. Nowa koalicja spodziewała się, iż przyszły sejm albo zniesie tę konstytucję, albo też unieważni wszystkie wogóle tytuły.

Po skończonym sejmie obydwie strony przystąpiły do akcji. Obrona interesów książąt ruskich, przeszła całkowicie w ręce Jeremiego Wiśniowieckiego. Jakkolwiek Wiśniowiecki był bardzo młody, a inni książęta znacznie starsi i możniejsi, że wspomnę tylko sędziwego Konstantego Wiśniowieckiego, wojewodę ruskiego i Dominika Zasławskiego, najbogatszego pana w Polsce, to jednak głową stronnictwa staje się Jeremi, młodszy od innych, nie posiadający żadnych godności i urzędów. Stało się to zapewne dzięki wrodzonej energji Wiśniowieckiego. Faktem jest, iż wszelkie pojawiające się w druku „Obrony tytułów książęcych" pisane są pod jego auspicjami i jemu ofiarowywane, jako „przywódcy książąt starożytnych"[7]).

Sejm następny miał zebrać się w październiku r. 1639. Przed datą obrad sejmików partykularnych, rozesłał Wiśniowiecki uniwersały do „braci" zgromadzonej na zjazdach powiatowych. „Teraz — pisze między innemi książę — perverso animo affectu et ingenio w niektórych województwach znaleźli się takowi, którzy anima ingenii sui bróżdżąc w starożytnych tytułach i preminencjach nam służących, na tem omni-

---

[3]) Vol. Leg. III str. 445 i 449. [4]) Biograf obu możnowładców, Jączyński, opowiada, iż „ponieważ szczęście sprzyjało W-kiemu, wzmogła się nienawiść kanclerza. Pewnego razu król Władysław, wobec którego Ossoliński piorunował na książąt ruskich, ujrzawszy wjeżdzającego W-go, zawołał z upodobaniem: Oto masz jednego z książąt ruskich, on ci za wszystkich odpowie. Od czasu tej rozmowy zaczęła rosnąć zła wola Ossolińskiego." (Rkp. Ossol. 627 str. 236). [5]) Vol. Leg. III str. 441. [6]) Por. Szajnocha, Walka książąt starożytnych z nowożytnymi („Czas" z r. 1865 nr. 93). [7]) Por. H. Bielejowski. Obrona tytułów książęcych 1641.

modo zasadzili, aby one z nas per invidiam zepchnąć mogli i w tej swej nieustawającej przewrotnej zawziętości, na sejmie przyszłym usiłują one do efektu przywieść. Przychodzi tedy każdemu z nas... takowy żal nasz WMPanom opowiedzieć, szukając tak szkodliwemu w zawistnych sercach wschodowi lekarstwa, a inszego znaleźć się nie może, tylko do praw i wolności waszych recursum uczyniwszy, prosić o to, abyście WPanowie, wspomniawszy na starożytność domów naszych i krwawe zasługi przytem gwoli całości ojczyzny zawsze oddawane uważywszy, dexteritate et prudentia swej raczyli uważać ten dyshonor z serc niechętnych ludzi pochodzący, a między inszemi punktami to też panom posłom województwa swego w instrukcjej podali, żeby Rzplita powinną zasług naszych wdzięczność nam oddała. Wszak dobrze rozumiem, że nie jest żaden z WPanów i Braciej w tem zgromadzeniu tak peregrinus, by nie miał o tem z dawności słyszeć i tego przyznać, jakowe tytuły domowi naszemu służyły. Nie obchodziło to Rzplitą, i owszem, in vis gratitudinis zasług Rzplitej czynionych onym kondekorowano, tego same kroniki prawa privilegia cnym animuszom Braciej koronnej dopomagają. Więc i to w niemniejszej konsyderacjej WPanów być może, co jest szkodliwego w Rzplitej novos titulos creare, jako się na to już zaniosło, czyli dawne benevolo animo et pectore ferre, które cum bono Reipublicae zawsze były..."[8]).

Sejmiki wojewódzkie w Małopolsce, jakie się odbyły w końcu sierpnia, uniwersał ten przyjęły życzliwie. Sejmik łucki, wysyłając posłów na sejm, w których liczbie znajdował się i Wiśniowiecki, domagał się, by „ante omnia" żądali posłowie zachowania tytułów książęcych dla rodów, mających tytuły te zatwierdzone przez Unję, i nie przystępowali do żadnych konkluzyj, dopóki żądanie to nie będzie spełnione[9]).

Sejm zaczął się już 5 października, lecz Wiśniowiecki, zwyczajem ówczesnych magnatów, przybył ze znacznem opóźnieniem, gdyż dopiero 6 listopada wjechał do Warszawy wraz z Zasławskim na czele „wielkiej asystencji"[10]). Obaj książęta zabrali ze sobą liczny dwór, by okazać swą potęgę i blaskiem zaćmić przeciwników.

Sejm płynął burzliwie pod znakiem antagonizmu kanclerza Gębickiego z podkanclerzym Ossolińskim, pokłóconych na tle swarów o przewagę na dworze. Gębicki, chcąc dokuczyć podkanclerzemu, wytoczył sprawę o tytuły, która zajęła trzy dni i doprowadziła do kłótni najpoważniejszych senatorów. Stronnicy książąt oburzali się na kancelarję mniejszą, że w listach, wysłanych w imieniu królewskiem, przestała tytulować książąt ruskich[11]). Gdy w czasie obrad nad tytułami izba wysłała przedstawicieli swych do senatu, doszło do gorszącego zajścia. Gdy bowiem jeden z posłów, Baranowski, podczaszy wiski, począł przemawiać przeciw Ossolińskiemu, ten zbliżył się doń i rzekł: „Pamiętaj baranie, że ja się jeszcze dobiorę do twego kożucha". Wśród posłów powstała wrzawa. Jakkolwiek zażegnano narazie burzę, to jednak cała izba, a zwłaszcza obrażone Mazowsze, wrzała przeciw Ossolińskiemu. Trzy tygodnie przeszły na ustawicznych sporach bez powzięcia żadnych uchwał. Gdy nadszedł ostatni dzień obrad sejmu, Baranowski wystąpił uroczyście z protestacją przeciw kanclerzemu; skarżyli się również inni posłowie, że im „kijami grożono", wskutek czego nastąpiło wielkie zamieszanie umysłów. Król, chcąc ratować sytuację, wysłał do izby 12 senatorów z prośbą o prolongatę obrad. Gdy marszałek wniósł projekt królewski

---

[8]) Rkp. Ossol. 231 str. 90. Przedruk dość nieścisły u Kubali (l. c. str. 412). [9]) Archiw Jugozapadnoj Rusi II/I nr. 22. [10]) Memoriale Radziwiłła z listopada 1639 r. Rkp. Ossol. 116. [11]) Pamiętniki Obuchowicza str. 8 (wyd. Balińskiego. Wilno 1859).

pod obrady, posłowie mazowieccy oświadczyli, iż nie zezwolą na nic, dopóki Ossoliński nie zostanie ukarany. Większość posłów poparła ich. Położenie podkanclerzego było groźne, gdyż lada chwila mogli posłowie pójść na górę i wnieść przed królem oskarżenie przeciw Ossolińskiemu. Wówczas przyjaciele podkanclerzego postanowili go ratować. Skuzynowany z nim Jerzy Lubomirski, starosta sądecki, wstał i zaproponował, by marszałek sejmu pożegnał króla, ponieważ wieczór zapada, więc i tak żadnych uchwał sejm nie poweźmie, a istnieje artykuł, zabraniający obrad przy świecach. Mimo protestu Mazurów, domagających się satysfakcji, cała izba poszła na górę, gdzie marszałek, skarżąc się na „zawistne losy", króla pożegnał[12]).

W ten sposób, dla spraw prywatnych, został dnia 15 listopada zerwany sejm, który miał uregulować nietylko kwestję tytułów, ale powziąść szereg pierwszorzędnych uchwał, a przedewszystkiem obmyśleć sposób obrony państwa. Ossoliński wyszedł z tych zawodów zwycięsko, jednak opinja kraju potępiła go, pomawiając go nie bez słuszności o zerwanie sejmu. Liczne paszkwile, jakie rozpisywano o zerwaniu sejmu, wymierzone są przeciw podkanclerzemu, a z charakteru swego zdają się wskazywać, iż pochodzą ze źródeł, zbliżonych do książąt ruskich.

Sprawę o tytuły książęce załatwił dopiero sejm w r. 1641. Powzięta w tej sprawie uchwała głosi, iż konstytucja z r. 1638 pozostaje w mocy na wieczne czasy, z tem jednak zastrzeżeniem, że „te tytuły, które unje Wielkiego Księstwa Litewskiego i inkorporacje województw kijowskiego, wołyńskiego i bracławskiego zastały i przyjęły", pozostają nadal w mocy, gdyż „jako książęta, tak i szlachta jednym stanem rycerskim mają być, jako się z sobą dobrowolnie porównali"[13]).

Ustawa ta, upokarzająca dla Ossolińskiego, była uznaniem zwycięstwa książąt ruskich. Podkanclerzy (od r. 1643 kanclerz) uważał Wiśniowieckiego za głowę przeciwnego sobie stronnictwa, to też wszystkie zdolności dyplomatyczne wytężał w tym kierunku, by odsunąć i poróżnić go z dworem królewskim oraz poważnić ze sprzymierzeńcami i podkopać autorytet jego w kraju. Różnił go więc z kolei z Radziwiłłami, później z Koniecpolskim, wreszcie z Zasławskim. Niepopularność księcia u dworu należy zawdzięczać w wielkiej części intrygom Ossolińskiego. „Książę, żadnym faworem dworskim nie poparty, promieniał tylko świetnością swoich czynów—mówi Rudawski—mimo to kanclerz lękał się go i zazdrościł"[14]). Nie otrzymywał Wiśniowiecki żadnych tytułów i urzędów mimo nalegań sejmików i mimo, że stanowisko jego społeczne przemawiało za tem. Przeciwnicy Wiśniowieckiego otrzymywali bogate starostwa i pięli się szybko po szczeblach hierarchji państwowej, on zaś aż do śmierci Władysława IV nie otrzymał ani jednego starostwa, a województwo ruskie dostał dopiero wówczas, gdy wymagały tego interesy polityki królewskiej. W postępowaniu tem niemałą rolę odegrał kanclerz. Jego wszechwładna postać stała zawsze na drodze Wiśniowieckiego. Te dwie osobistości, wysuwające się na czoło ówczesnego społeczeństwa polskiego, ścierały się zawsze ze sobą i antagonizm ich miał z czasem dojść do takiego stopnia napięcia, że zaważył na losach państwa w pamiętnych chwilach wybuchu zawieruchy kozackiej[15]).

Wł. Tomkiewicz.

---

[12]) Kubala, op. cit. str. 137. [13]) Vol. Leg. IV. str. 8. [14]) Rudawski, Historiarum Poloniae... str. 55. Warszawa, 1755. [15]) Nie unikał kanclerz i drobnych okazyj, by dokuczyć swemu przeciwnikowi. Tak np. w aktach, wychodzących z kancelarji, pomijano stale tytuł książęcy W-go. Gdy na sejmie w roku 1645 przemawiał kanclerz w imieniu królewskim, dziękując uczestnikom wyprawy ochmatowskiej, pominął tytuł książęcy W-go. (Radziwiłł, Memoriale).

Z zagadnień prawa szlachectwa w dawnej Polsce.

Instytucja prawna nagany i wywodu szlachectwa w Polsce posiada już cenną monografję pióra prof. W. Semkowicza. Od czasu ukazania się jej w druku (Lwów 1899), przybyło bardzo wiele zapisek herbowych, w tem także wywodów szlachectwa, niemniej nie można bynajmniej mówić o wyczerpaniu materjału. Księgi sądowe dawnej Polski, głównie z epoki średniowiecza, kryją w sobie niewątpliwie dużą jeszcze ilość zapisek, które rzucić mogą w pewnej mierze nowe światło na rozwój i znaczenie tej instytucji prawnej.

O takiej właśnie zapisce[1]) mam zamiar powiadomić czytelników. Do księgi sądu ziemskiego w Wieluniu wpisano sprawę, związaną z omówioną instytucją prawną.

Podsędek ziemski wieluński Mikołaj Raczyński, przez swego zastępcę prawnego, Jana Łyczyńskiego, wystąpił przeciwko „plebejuszowi" Maciejowi, dziedzicowi Łysoskorni[2]) ze skargą, że ten ostatni, nie będąc szlachcicem, kupił dwa łany dziedziczne we wsi Raczynie[3]), wbrew statutowi króla Aleksandra, uchwalonemu na sejmie radomskim. Zastępca podsędka Raczyńskiego poparł naganę tezą, że jego mocodawca, jako szlachcic, uprawniony jest w pierwszym rzędzie, na podstawie prawa bliższości, do zakupu łanów w Raczynie. Replikował zastępca naganionego Jan Delowski, stwierdzając, że Maciej z Łysoskorni jest szlachcicem z ojca i dziada, że ten ostatni był również naganiony w szlachectwie, ale przeprowadził wywód szlachectwa, na dowód czego przedstawił Delowski dokument, wydany przez sędziego i podsędka i opatrzony ich pieczęciami. W końcu wyraził gotowość przedstawienia 6 świadków celem zaświadczenia wiarygodności dokumentu. Zastępcy podsędka nie wystarczała jednak przysięga świadków, lecz zaczepił, i stronę dyplomatyczną, że się tak wyrażę, dokumentu, twierdzeniem, że jest on falsyfikatem, gdyż nie został wydany przez sąd, a strona uzyskała go w sposób nielegalny[4]). Zastępca prawny Macieja z Łysoskorni jeszcze raz wyraził gotowość przedstawienia 6 świadków, sąd jednak, nie posiadając widocznie kompetencji do rozsądzenia tej sprawy, postanowił przekazać ją sądowi wojewody za jego przybyciem do Wielunia.

Przy omawianej naganie zastępca prawny naganiającego ściśle skonkretyzował powód tejże, mianowicie kupno części Raczyna przez „plebejusza" Macieja z Łysoskorni: „quod est contra statutum... Alexandri... nuper in conventione... Radomiensi... laudatum". Rozpatrzmy bliżej kwestję tego statutu.

Na schyłku XV i początku XVI wieku pojawia się szereg ustaw, skierowanych przeciw mieszczaństwu, mających na celu wyłączenie go od udziału czynnego w sprawach Rzpltej, a nawet od posiadania własności ziemskiej. Szczegółowo omawia to konstytucja sejmu piotrkowskiego z r. 1496[5]). Ustawy sejmu radomskiego z r. 1505 powtarzają mniej więcej postanowienia z r. 1496, ale łagodzą specjalnie zakaz kupowania dóbr ziem-

---

[1]) Księga wieluńska ziem. Inscriptionum oznaczona n-rem I (Archiwum Główne w Warszawie) zawiera przeważnie dissoluta akt z lat 1496—1516. Sprawa toczyła się przed sądem najprawdopodobniej w r. 1506, terminem ad quem będzie jednak śmierć króla Aleksandra, która nastąpiła 19 sierpnia 1506 r., zapiska bowiem wymienia króla jeszcze jako żyjącego. [2]) Wieś Łysoskornie lub Łyseskornie w pow. wieluńskim, dziś Łyskornia. [3]) Raczyn (Radczino) w pow. wieluńskim, gniazdo Raczyńskich h. Nałęcz. [4]) Wywody szlachectwa wpisywano do ksiąg tego sądu przed którego forum były przeprowadzane. Dokument wywodu, na żądanie strony, wystawiali sędzia i podsędek pod swemi pieczęciami. Oryginał takiego wywodu (bodaj jedyny dochowany oryginał z tak wczesnej epoki) Andrzeja z Zawady herbu Przeginia, wystawiony w r. 1404 przez sąd ziemski krakowski, znajduje się w Ossolineum, w dziale dyplomów pod n-rem 942. [5]) Vol. Leg. I, 305.

skich przez mieszczan w duchu bardziej postępowym tj. pozostawiają to prawo mieszczanom z warunkiem, „że mieszczanie posiadający dobra dziedziczne ziemskie do których przywiązana jest służba wojenna, od służby tej nie mają być uwalniani".

Jak wynika z treści powyższych konstytucyj sejmowych, zastępca prawny Raczyńskiego nie grzeszył widocznie zbytnią znajomością prawa, powołując się na statut króla Aleksandra. Wchodziła tu w grę jednak inna jeszcze sprawa.

Pomimo, a raczej wbrew konstytucji radomskiej obowiązywało jeszcze wówczas t. zw. prawo retraktu stanowego (prawo bliższości), stosowane wówczas, gdy dobra dzierżyła osoba, której prawo dzierżyć je zabraniało, np. mieszczanin, co jednak uzyskało dopiero pełny wyraz w konstytucji sejmu warszawskiego z r. 1635[6]).

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że podsędek Raczyński, chcąc wejść w posiadanie części swej wsi rodowej, powołał się dlatego przy naganie na plebejuszowskie pochodzenie posiadacza z zastosowaniem również prawa retraktu stanowego. Tymczasem wszystko przemawia za tem, że Maciej z Łysoskorni nie był z pochodzenia plebejuszem. Już samo nazwanie go w zapisce „heres" przeczy temu, prócz tego mamy i inny dowód. W tej samej księdze ziemskiej wieluńskiej na karcie 135 wpisano akt kupna-sprzedaży, którym Mikołaj Hanczel, dziedzic Mokrska w ziemi wieluńskiej, sprzedaje część własną dziedziczną we wsi Łagiewniki—„nobili Mathie, heredi de Łysoscornye" za sumą 50 grzywien. Ten akt zupełnie niedwuznacznie stwierdza przynależność Macieja do stanu szlacheckiego[7]). O ostatecznym wyniku sprawy nagany szlachectwa Macieja z Łysoskorni nie udało mi się odnaleźć śladu w księgach sądu wieluńskiego.

Radczinski — Mathias. Constitutus personaliter nobilis Johannes Lyczinski procurator generosi ***Nicolai Radczinski,*** *subiudicis terre Wielunensis, indixit se adversus assertum plebeum* ***Mathiam de Lysoscornye*** *heredem cum querela iuxta citacionem et eius copiam pro ut canit et hoc pro eo, quia ipse emit duos laneos hereditarios in Radczino existens plebeus et non nobilis, quod est contra statutum serenissimi principis Alexandri, Dei gracia regis Polonie et domini nostri graciosissimi nuper in conventione Radomiensi proxime preterita cum consiliariis suis et baronibus regni Polonie laudatum, ad quam epmcionem predictorum duorum mansuum (sic) est ipse propinquior occasione nobilitatis videlicet existens nobilis, quam tu existens plebeus et idem procurator dixit: si negaverit volo probare, quod est plebeus iuxta, quod ius dictaverit; ex adverso stans nobilis Johannes Delowsky, procurator dicti asserti plebei Mathie de Lysoscornye dixit altricacionem alias przą pro se reservandam pro duobus mansis in Radczino, pro quibus est dictus Mathias citatus, pro honestate prius alloquor alias odmavyam, quia is idem Mathias est nobilis ex suis avibus nobilibus Johanne patre et Johanne eciam avo, quia eciam avus suus pro nobilitate erat inculpatus, qui se coram iudicio sufficienter expurgaverat, cuius expurgacionis dicti avi literam coram iudicio reproduxit, que lecta est cum duplici sigillo iudicis et subiudicis, volens eandem literam sex testibus sub manu habentibus sustentare, si ius sibi id fieri decreverit; item ex adverso stans nobilis Johannes Lyczinsky, procurator generosi dicti Nicolai Radczinski, subiudicis dixit: hec litera inordinale est scripta, quia non ex iudicio exivit neque de libro, sed est data per iudicem ex favore partis ergo est falsa, quia iudex non potuit avum suum facere nobilem, et procurator Mathie subiunxit: domine iudex volo istam literam sex testibus de eodem clenodio de quo ipse est sustentare et utra quod ius decre-*

[6]) Dąbkowski, Prawo prywatne polskie, II, 498. [7]) Według X. Kozierowskiego, Badania nazw topograficznych Wielkopolski, t. VI, 253, dziedzice Łysoskorni pieczętowali się herbem Wierusz.

verit et domini in iudicio presidentes auditis parcium propositis et responsis hanc causam ad dominum palatinum suspenderunt et dederunt ad suum hic in Wielun adventum felicem ambabus partibus ad id consencientibus vel ad proximos terminos terrestres in Wielun proxime celebrandos.

Wieluńska ziemska Inscriptionum ks. 1, k. 129.

Zygmunt Wdowiszewski.

Urzędnicy województwa bełskiego do połowy XVI w.

opracował *Kazimierz Sochaniewicz* przy współudziale *Adama Wolffa.*

W ciągu mych studjów i gromadzenia materjałów do dziejów obszarów nadbużańskich na przełomie w. XV i XVI dotkliwie dał mi się we znaki brak spisu urzędników tych obszarów. By tok pracy dalszej umożliwić, musiałem sam zabrać się do opracowania spisu urzędników ziem tu w grę wchodzących, a przedewszystkiem ziemi bełskiej i chełmskiej z oparciem się głównie o istniejące spisy oraz materjał źródłowy drukowany i częściowo rękopiśmienny. Obecnie jako rezultat tej ubocznej pracy daję spis urzędników województwa bełskiego zamykając go mniejwięcej na okresie ostatnich lat Zygmunta Starego. Najważniejszym rezultatem jest sprostowanie szeregu błędnych dat w liście wojewodów i kasztelanów u Niesieckiego (w wydaniu Bobrowicza).

Z publikacyj uwzględnionych wymieniam najważniejsze: M. S.— Matricularum Regni Poloniae Summaria ed. T. Wierzbowski, tom I-IV; Agz=Akta grodzkie i ziemskie ed. X. Liske i ed. Prochaska t. I—XIX; N=Niesieckiego Herbarz w wydaniu Bobrowicza; F=Dr. K. Fedorowicz: Dostojnicy i urzędnicy świeccy województwa krakowskiego w latach 1374—1506. Arch. Kom. Hist. A. Um. w Krakowie t. VIII; K=Kwiatkowski: Wykaz dostojników duchownych, tudzież urzędników z czasów Władysława Warneńczyka 1434—1444. Arch. Kom. Hist. A. Um. t. III; R. II=Rocznik Tow. Heraldycznego t. II r. 1900 Piekosiński. Poczet rodów szlachty polskiej wieków średnich; R. III=Rocznik Tow. Herald. t. III Semkowicz. Wywody szlachectwa w Polsce; K. P.=Rzyszczewski i Muczkowski. Kodeks dyplomatyczny Polski; A. W. A. W.=Akty izdawajemye Wilenskoju archeograficzeskoju Komissjeju. Wilno.

W podanych datach ograniczam się jedynie do daty pierwszego i ostatniego wystąpienia, względnie mianowania, posunięcia lub zgonu, wszelkie powtarzania w obrębie dat końcowych pominąłem, gdyż te rzeczy można znaleść przy pomocy indeksów w odpowiednich publikacjach źródłowych.

Wykaz urzędników województwa bełskiego uzupełnił p. Adam Wolff, przeważnie na podstawie Metryki Mazowieckiej i Ksiąg Sądowych Mazowieckich. Dane źródłowe pochodzące od p. Wolffa, a zebrane przy okazji sporządzania spisu urzędników Mazowieckich, oznaczone zostały w tekście nawiasami kwadratowemi.

WOJEWODOWIE BEŁSCY.

Paulus de Radzimowa (de Tharnoszino de Barusthyn) [Czebnyewo, Nyscziczе]

(u N: de Radzanowo h. Prawdzic 1436)

[1435, 16. VII (Metr. 24, 285)—] 1435 (K)—1448, 24. X (Agz. XIX p. 327).

Johannes de Nieborowo (N: Jan Kwaczała z Nieborowa h. Prawdzic 1452)	[1450, 14. IV (Metr. 336, 50v) —] 1452 (N) — 1456, 29. II (Agz. III. n. 112).
[de Pukarzow[1]) (również wojewoda rawski)]	1457, 8. VII (M. S. I n. 437) [— 1464, 2. VIII (Metr. 337, 47)].
Jan Małdrzyk h. Wąż	1466 (N).
Sigismundus de Huwnow (Uhnow)	1469, ?. I (Agz. XIX. p. 337) — 1470, 20. XI (Cod. ep. III n. 121).
Spytko z Jarosławia	1472, 8. VIII (F) — 1474, 25. I (Agz. XIX p. 13).
Nicolaus de Pilcza (?)[2])	1473, 22. IX (Agz. XIX p. 349).
Stanislaus Wantropka de Strzelce (N: Stanisław Wątróbko Strzelecki h. Prawdzic 1476)[3])	1478, 24. VII (F).
Paweł z Hunowa h. Prawda (N: Paweł Hunowski h. Prawdzic † 1477)[4])	1478 (R. II).
Jędrzej Niszczycki h. Prawdzic[5])	? (N).
Dobieslaus de Byszow (Busow) (N: Dobiesław z Busowa czyli z Bisiowa h. Jastrzębiec 1485)	1479, 14. X (Agz. III. n. 124) — 1489, 9. III (Agz. XIX. p. 374).
Nicolaus de Sthadnyki (Sthadnyczki de Smygrod)	1489, 16. VII (F) — 1490, 29. XI (Agz. XVII. p. 264).
Venceslaus de Nyeborow	1491, 24. X (Agz. XIX. p. 395) — 1493, 7. X. (Agz. XIX. p. 415).
Nicolaus de Thanczyn (Thanczynski) (N: Mikołaj Tęczyński h. Topór 1496)	1495, 14. I. (F) — 1496, 29. VIII (F).
Jan Szram Tarnowski h. Leliwa	1496 (N) — 1500 (N).
Petrus Mischkowski de Mirow (Przeciczow)	1497, 3. IV (Agz. XIX. p. 442) — 1501, 2. VI (Agz. XVIII. p. 429).
Stanislaus Kmita de Wiśnicze (Sobien) (N: Stanisław Kmita h. Śreniawa 1501—1508)[6])	1501, 3. X (K. D. I. p. 337. n. 196) — 1507, 13. V. (M. S. IV. n. 8523).
Johannes Odrowansch de Sprowa (N: Jan ze Sprowy h. Odrowąż 1508—1509)[7])	1507, 13. V. (nominacja M.S. IV. n. 8523) — 1511, 5. V (M. S. IV. n. 1172).

[1]) [Według Agz. XIX nr. 2250 wojewoda bełski i rawski Johannes de Pukizow (s) nie żył w r. 1492, a miał syna Wacława z Nieborowa wojewodę bełskiego (zob. niżej).] [2]) Wymieniony w tekście Agz. prawdopodobnie omyłkowo, o ile nie jest również mylną końcowa data wystąpienia Spytka z Jarosławia. [3]) Według F. zmarł circa 1479, 7. I — natomiast M. S. I. n. 1859 wspomniany jest jako żyjący (?) pod datą circa 1487, 15. III. Rykaczewski., Inventarium p. 261 wymienia pod r. 1476 darowizną „Stanislao Prandota (?) palatino belzensi". [4]) Widocznie u N. omyłka, polegająca na pomieszaniu Zygmunta i Pawła Uhnowskich. [5]) U N. wymieniony bezpośrednio po Stanisławie Wątróbce Strzeleckim bez daty wystąpienia. [6]) 1507, 13. V. posunięty na wojewodę ruskiego. [7]) 1511, 5. V posunięty na wojewodę ruskiego.

Nicolaus de Pilca (Pilcza et Kanczuga) (N: Mikołaj Pilecki h. Leliwa 1512-1520)	1511, 5. V (nominacja M.S. IV. n. 1172) — 1524, 22. VIII (M. S. IV. n. 4496).
Stanislaus de Pilca	1527, 24. VIII (M. S. IV. n. 15302).
Mikołaj Żółkiewski h. Lubicz [8])	? (N).
Georgius Krupski (Crupski) de Orchow (N: Jędrzej Krupski h. Korczak 1533) [9])	1533, 7. IV (nominacja M. S. IV. n. 16898) † przed 1534, 26. V (M. S. IV. n. 17551).
Stanislaus Odrowansch de Sprowa (N: Stanisław ze Sprowy h. Odrowąż 1536)[10])	1535, 17. X (M. S. IV. n. 17918). 1535, 25. X (M. S. IV. n. 17928).
Stanislaus Odrowansch de Sprowa	1535, 25. X (M. S. IV. n. 17928) — 1536, 7. XII (M. S. IV. n. 18259).
Stanislaus Kmita de Wissnice[11])	1538, 12. III (M. S. IV. n. 19064).
Nicolaus Niszczycki (de Niszczicze) (N: Mikołaj Niszczycki h. Prawdzic 1540)[12])	1538, 12. III (nominacja M.S. IV. n. 19064— 1546, 1. VII (M. S. IV. n. 7775).
Nicolaus Sieniawski (N: Mikołaj Sieniawski h. Leliwa, 1553 wojewoda ruski)	1542, 22. XII (nominacja M. S. IV. n. 7046) — 1547, 2. IX (M. S. IV. n. 7992).
Albertus Starzechowski (N: Wojciech Starzechowski h. Nieczuja † 1549.)	1554, 5. IX (Agz. XIX. p. 627).

KASZTELANOWIE BEŁSCY.

Pribco	1377, 8. X (Agz. III. n. 23).
Nicolaus Maldrzyk de Starogrod (N: Mikołaj Małdrzyk ze Starogrodu h. Wąż 1436)	1435 (K) [— 1436, 8. XI (Metr. 335, 64)].
Paulus de Tharnoschino	1440 (K).
Ramsz Olesziczki	1453, 22. VI (Agz. XIV. p. 378) [—1453, 25. XI (Metr. 337, 91)].
Joannes Magyer de Przewodow	[1457, 31. X (Metr. 335, 170v)—] 1460 (Krasnostawskie n. 19826 f. 259 Teki ks. Koz. V. p. 58)—1462, 26. IX (M. S. IV. Supl. n. 961)[13]).
Dobeslaus de Byschow (Bysthow, Bychowsky de Staniathyn) (N: Dobek z Busowa lub z Bisiowa h. Jastrzębiec) [14])	1465, 20. VIII (Agz. XIX. p. 446) — 1476, 21. X (Agz. II. n. 125)

[8]) Wymieniony u N. bezpośrednio przed Jędrzejem Krupskim. [9]) Rykaczewski w Inventarium etc. p. 269 wymienia dokument, na którym wymieniony jest Georgius „Crapski" de Orchow, co błędnie odczytanem zamiast „Crupski". [10]) M. S. IV. n. 17928 zawiera uwagę tej treści: „palatinatus belzensis post evectionem Stanislai Odrowąż de Sprowa ad palatinatum Podoliae, Stanislao de Sprowa, castellano visliciensi confertur". [11]) M. S. IV. n. 19064 zawiera notę: „palatinatus belzensis post mortem Stanislai Kmita de Wissnicze Nicolao Niszczycki castellano sierpcensi confertur." [12]) Data końcowa 1546, 1. VII jest zdaje się omyłkową, o ile data nominacji Sieniawskiego 1542, 22. XII nie jest tylko ekspektatywą. [13]) Nie żyje już 1477, 14. I.—(Agz. XVIII p. 141). [14]) Zapewne identyczny z wojewodą bełskim tegoż nazwiska i imienia występującym w latach 1479 — 1489.

Venceslaus de Nyeborow (N: Wacław z Nieborowa h. Prawdzic 1498)[15])	[1487, 28. IV (Zakrocz. Ziem. 13,374)]—1488,7. III (Agz. VII n. 89)—1491, 11. VIII (Agz. XIX p. 392).
Derslaus Huwnowski (Hownowski de Hermanow, de Radzanow)[16])	1495, 2. II (Agz. XIX p. 427)—1509, 23. X (M. S. IV n. 865).
Georgius Krupski (N: Jędrzej z Orchowa Krupski h. Korczak 1513. kasztelan lwowski)[17])	1509, 5. IX (M. S. IV n. 784)—1515, 8. III (M. S. IV n. 10521).
Nicolaus de Pilca[18])	1515, I. XII (M. S. IV n. 10775) — 1537 (M. S. IV. n. 18460).
Nicolaus Sieniawski (N: Mikołaj Sieniawski h. Leliwa 1549 (!) wojewoda bełski)[19])	1537, 7. VI (Nominacja M.S. IV n. 18520)—1542, 22. XII (M. S. IV n. 7046).
Albertus Starzechowski (N: Wojciech Starzechowski h. Nieczuja 1549 wojewoda bełski)[20])	1542, 22. XII (Nominacja M. S. IV n. 7046)—1548, 23. I (M. S. IV n. 23078).

PODKOMORZOWIE BEŁSCY.

[Johannes (i starosta, ktoś inny niż Tabasz)]	[1427, 25. VI (K. Maz. Lub. Nr. 163)].
[Johannes Tabasz de Zaluski (i starosta)]	[1429, 4. IX (Metr. 66, 75)—1432, 7. VI (Zawkrz. z. 1, nlb)].
Gotardus de Miczow (Myczowo)	[1436, 29. V (Ases. 8, 330)]—1439, 28. XII (Agz. XIX p. 326)—1449, 8. XII (Agz. XIX p. 331)—[(olim 1469, 5. VI (Agz. XIX Nr. 1919)].
Czamborius de Likoschin	[1453, 25. XI (Metr. 337, 91)]—1462 (Dl. Op. XII p. 340)—1469, 3. VII (Agz. XIX p. 346).
Martinus de Ostrow (Nowi Dwor)	1473, 14. VI (Agz. XV p. 156)[21])—1476, 22. I (A. W. A. K. XIX p. 6—7 n. 11, 12).
Niemierza de Sipicze (Sypycze, de Lykoschyn)	1487, 27. VIII (Agz. XIX p. 367)—1494, 21. IV (Agz. XIX p. 419).
Nicolaus dictus Vyzga (Vigoldus de Szypicze) [Vigandus?]	1492, 25. X (M. S. II n. 31) — 1500, 15. VI (F)[22]).

[15]) Data u N: t. j. r. 1498 niemożliwa, gdyż Wacław Nieborowski postąpił w 1491 r. na województwo bełskie. [16]) W tym okresie w Agz. XVIII p. 565 występuje z tytułem kasztelana pod datą 1503, 20. VI Stanisław Kmita, co jest widoczną omyłką, gdyż tenże jest w latach 1501 — 1507 już wojewodą bełskim. Również omyłką zdaje się być w N: wymienienie Mikołaja Pileckiego h. Leliwa pod r. 1509, późniejszego wojewody bełskiego, jako piastującego kasztelanję bełską przed Jerzym Krupskim. [17]) Postąpił 1515, 8. III na kasztelanję lwowską po Marcinie Kamienieckim (M.S. IV.n. 10521) Identyczny zapewne z wojewodą bełskim tegoż imienia i nazwiska w r. 1533. — W Agz XIX p. 350 występuje z tytułem kasztelana w r. 1473 (?!), co jest niemożliwem, gdyż w tym czasie kasztelanem był Wacław z Nieborowa. N: bezpośrednio po nim wymienia bez, roku jako kasztelana Mikołaja Herburta h. Pawęża, czego nie udało mi się sprawdzić. [18]) 1537, 16. V postąpił na kasztelanję lwowską (M. S. IV n. 18460). [19]) Był wojewodą bełskim w latach 1542 — 1547. [20]) Był wojewodą bełskim w 1554. [21]) Olim 1489, 3. IV—Agz. XV p. 265. [22]) Olim 1501, 17. XII—M. S. III n. 31.

Stanislaus Żolkyewski	1501, 23. XI (nominacja M. S. III n. 47)—1524, 23. XII (M. S. IV n. 14162)[23]).
Stanislaus Sienicki	1525, 13. III (M. S. IV n. 14190)—1541, 1. IX (M. S. IV n. 8297).
Alexander Łaszcz de Tuczempy	1544, 7. II (M. S. IV n. 23423)—1548, 10. I (M. S. IV n. 23064).

SĘDZIOWIE ZIEMSCY BEŁSCY.

Sassinus de Wirzyska, [Uhrinow (Hurinow, Wrinow) i starosta].	[1435, 16. VII (Metr. 24, 285)]—1435, (K)—1439, 28. XII (Agz. XIX p. 326).
Thomas (Thomas de Monyatycze, Kwaczala de Monyatycze)[24])	[1447, 28. I (Metr. 336,21v)]—1448,—(Z. Hrubieszowska 20010 f. 10 T. Ks. Kozickiego XIV p. 17—18)—1453, 6. XI (Agz. XIV p. 390).
Mroczko de Nouoszelcze[25])	
Cristinus de Osczow[26]) [Zadlo (=Żądło) de Jeziora]	1469, ? I (Agz. XIX...) — [1471, 19. VI (Metr. 5, 159v)].
Andreas Maldryk de Chodywancze (de Przeworsko)[27]).	1473, 22. IX (Agz. XIX p. 348).
Johannes Troyanus de Rachanye.	1489, 9. III (Agz. XIX p. 373)—1496, 19. III (Agz. XIX p. 440.)
Marcus de Myczow	1502?? (Agz. XIX p. 443—1503, 7. VIII (Agz. XIX p. 445)
Andreas Maldrzyk de Chodywancze (Przeworsko)[28]).	1508, 12. IV (M. S. IV n. 377)—1525, 22. VIII (M. S. IV n. 14300).
Albertus Barylowski de Wawrow[29]).	1525, 22. VIII (M. S. IV n. 14300).
Andreas Russian de Szczepiatyn.	1533, 17. VI (M. S. IV n. 17143)—1534, 24, II (M. S. IV n. 17462).
Stanislaus Lusczowski.	1538, 13. V (nominacja M. S. IV n. 19168)—1539, 12 VIII (olim M. S. IV n. 19914).
Nicolaus Chmiel[30]).	1539, 12. VIII (M. S. IV n. 19914)—1543, 16. VII (M. S. IV n. 7295).
Stanislaus Rudgierz (Rudkiersz).	1543, 16. VII (M. S. IV n. 9295 nominacja)—1544, 22. IX (M. S. IV n. 23433).

PODSĘDKOWIE ZIEMSCY BEŁSCY.

Sdrod (de Vronowo) [wykreślić v. komornicy sędziego ziems. bełs.].	1439, 17. X—1439, 28. X (Agz. XIX p. 324).

---

[23]) Olim 1525, 22. II—M. S. IV n. 4735; 1508 25. II otrzymuje równoczesną nominację na sędziego chełmskiego. [24]) Olim 1466, 8. XI (Agz. XIX p. 447); 1476, 7 III (M. S. I n. 1369) W ks. ziemskiej krasnostawskiej 19826 f. 358 (Teki Ks. Kozickiego V p. 47, 48) występuje Thomas dictus Quaczola de Smolygowo, zapewne identyczny z Kwaczałą z Moniatycz. [25]) Olim 1469 (Agz. XIX p. 348). [26]) Olim 1491, 24 XI (Agz. XIX p. 395). [27]) O ile nie mamy tu do czynienia z kartą przerzuconą. [28]) 1525, 22. VIII przypuszczalna data zgonu; zob. Albertus Barylowski. [29]) M. S. IV n. 14300 „Alberto Barilowski de Wawrow iudicatus terrae Belsensis post mortem Andreae Maldrzyk confertur". [30]) 1539, 12. VIII mianowany z podsędka bełskiego, nie żyje już 1543, 16. VII.

Tomas (de Monatycze)[31]) [Quaczala de Wythkowo].	[1436, 29. V (Ases. 8, 332)] —1439, 28. XII (Agz. XIX p. 326)—1448 (T. Ks. Kozickiego XIV p. 17—18, Ks. Ziemska Hrubieszowska 2010. f. 10).
Mroczko (Spaczko?) (de Nowosydlcze)[32]). [Mroczeslaus de Nowosyedlecz]	[1446, 17. XII (Metr. 336, 8)]—1448, (T. Ks. Kozickiego XIV t. 17—18)—1462, 8. VII (Z. Hrubieszowska Nr. 20010. f. 55 T. Ks. Kozic. XIV p. 22).
Nicolaus Lubowsky (de Lubow, de Dobraczin).	1469, 30. I (Agz. XIX p. 338)—1478, 30. XII (Agz. XIX p. 450).
Nicolaus de Sobiczow.	1482, 22. IV (Agz. XIX p. 353)—1498, 21. IX (Agz. XIX p. 379).
Nicolaus Dobrszyedzky (de Dobroschek, de Dobrzek).	1490, 5. VII (Agz. XIX p. 380) —1495, 25. V. (Agz. XIX p. 435).
Andreas (Maldrzyk) (de Przeworsko, de Chodywancze)[33]).	1502 ?. ?. (Agz. XIX p. 443) — 1503, 7. VIII (Agz. XIX p. 446).
Nicolaus Dobroczynski.	1515, 23. II (M. S. IV n. 10509) — 1527, 29. IV (T. M. S. IV n. 15200).
Stanislaus (Russian).	1527, 29. IV (nominacja M. S. IV n. 15200).
Lusczowski (Luschowski).	1538, 13. V (nominacja na sędziostwo M. S. IV n. 19168).
Nicolaus Chmiel.	1538, 13. V (nominacja M. S. IV n. 19169)—1539, 12. VIII (nominacja na sędziostwo M. S. IV n. 19914).
Joannes Jaskmanicki.	1539, 12. VIII (nominacja M. S. IV n. 19915).

KOMORNICY SĘDZIEGO ZIEMSKIEGO BEŁSKIEGO.

[Sdrod (de Wronow)].	[1439, 17. X (Agz. XIX, C D L XX)]

NOTARJUSZE ZIEMSCY BEŁSCY (PISARZE).

Dawid Horziszowski (de Orzyszew)	1494, 2. VI (Agz. XIX p. 424)—1517 2. VI (złożony z urzędu z powodu choroby M. S. IV n. 11247).
Andreas M'ąkicki (Myękyssky)	1517, 6. VII nominacja M. S. IV n. 11247)—1531, 14. VII (Agz. XIX p. 583).
Joannes Gorski	1534, 21. III (nomin. M. S. IV n. 17498)—1544, 29. IX (M. S. IV n. 21636).

KOMORNICY (CAMERARII) BEŁSCY.

Nicolaus Chamiec.	1538, 28. IV (M. S. IV n. 19142).

[31]) W roku 1448 postąpił na sędziego ziemskiego bełskiego; zob. listę sędziów. [32]) Zapewne circa 1462 postąpił na sędziego; zob. listę sędziów. [33]) W latach 1503 — 1508 został sędzią bełskim j. w.

CHORĄŻOWIE BEŁSCY.

Johannes Gozdz de Gdaschino (Gdeschyn).	1456, 16. VIII (Agz. XIX p. 497)—1469 ?. I (Agz. XIX p. 335)—[1469, 30. I (Agz. XIX Nr. 1871)].
Venceslaus h. de Kothlicze.	1476 (Agz. XIX p. 351).
Vigandus de Guaszin (Gdaczin).	1482, 22. IV (Agz. XIX p. 353) — 1491, 7. I (Agz. VI n. 144, XV p. 546).
Stanislaus de Zolkiew.	1501, 23. XI (posunięty na podkomorstwo bełskie M. S. III n. 47).
Nicolaus de Zolkiew [34]).	1501, 23. XI (nominacja M. S. III p. 47).
Wydżga (Vizga) de Gdaszyn [35]).	1503, 15. V (Agz. XIX p. 444)— 1503, 8. VI (ustępuje M. S. III n. 795).
Dawid Horziszowski.	1503, 8. VI (nominacja M. S. III n. 795).
Nicolaus de Rachanie (Rachanski Troyan Nicolaus).	1507, 21. II (nomin. M. S. IV n. 26)—1535, ?. VIII (M. S. IV n. 17179).

STOLNICY BEŁSCY.

Bernardus de Podhorce.	1506, 19. II (olim M. S. IV n. 2629).
Stanczik (Sienszczyk) Andreas de Ruda [36]).	1506, 19. II (jako następca Bernarda z Podhorzec M. S. IV n. 2629)—1506, 28. II (M. S. IV n. 2714).

PODSTOLOWIE BEŁSCY.

Andreas Stańczyk [36]).	1509, (s. d.—M. S. IV n. 8995).

ŁOWCZOWIE.

Albertus Szembor de Passow.	1523, 23. XI (nominacja — M. S. IV n. 13648)—1530, 14. IX (olim—M. S. IV n. 5553).
Lasarus Laszcz de Rebione. (Hrebenne) (de Tuczop=Tuczempy).	1530, 14. III (nominacja—M. S. IV n. 5553)—1539, 6. III (olim M. S. IV n. 6315
Arnolphus Uchanski.	1539, 6. III (nominacja)— M. S. IV n. 6316) — 1547. 30. IV (nominacja M. S. IV n. 22794).

WOJSCY BEŁSCY.

[Nicolaus] Lasnewski [Lasnowski, Lassowski!] (de Dlusznowo).	1423, 19. III (F). [— 1425, 11. II („Metr. lit." Rewind. IV B. 2, 100)].

---

[34]) Według Agz XVII p. 49. występujez tym tytułem już 1501 8. I (!) i zawsze mylnie zamiast Stanislaus de Zolkiew; 1506,24. II jest już vexillifer Chelmensis M. S. III n. 2678. [35]) Aczkolwiek Wydżgaz Gdaszyna ustąpił z godności, występuje z tytułem 1505, 14. X (M. S. III n. 2500) i 1519 (R. III). [36]) Według Rykaczewski Inwen. p. 267/8 ma być już nim w r. 1501 (?), w M. S. IV n. 8995 wspomniany w r. 1509 (bez dnia) jako podstoli (subdapifer).

Johannes.	[1439, 17. X (Agz. XIX, C. D. L. XX)—] 1439, 23. XI (Agz. XIX p. 325)—1439, 21. XII (Agz. XIX p. 326).
Nicolaus Zbrożek de Żyrniki.	1469, 8. V (Agz. XIX p. 344)—1489, 6. IV (Agz. XIX p. 375).
Andreas de Slyathin (?).	1479, 2. I (?) (Agz. XIX p. 451).
Paulus Zbrożek de Żyrniki (Radhiczow, Uhrynow)[37].	1473, 5. XI (Agz. XIX p. 349)—1508, 12. IV (M. S. IV n. 377).
Felix Zamosczki.	1514, 8. XII (M. S. IV n. 17790)—1535, 13. III (olim M. S. IV n. 17790).
Petrus Marcinowski de Chodywancze	1535, 13. III (nominacja M. S. IV n. 17790)—1546, 25. II (M. S. IV n. 7652).

WOŹNI (MINISTERIALES) BEŁSCY.

Johannes (Johannes Pachol).	1469, 6. III (Agz. XIX p. 341)—1470, (?) (Agz. XIX p. 346).
Latosch (Lathoszek).	1473, 10. V (Agz. XIX p. 449)—1476, 2. I (Agz. XIX p. 351).
Stanko.	1476, 2. I (Agz. XIX p. 351).
Olychno Tissowiensis.	1479, 4. I (Agz. XIX p. 451).
Jurek.	1482, 27. IV (Agz. XIX p. 351).
Jacobus.	1483 (Agz. XIX p. 357).
Stanislaus de Thuszków.	1487, 3. I (Agz. XIX p. 373)—1494, 2. VI (Agz. XIX p. 423).
Jacobus de Cyeblow (Czeblow).	1489, 21. IX (Agz. XIX p. 377)—1497, (Agz. XIX p. 443).
Lucassius.	1503, 7. VIII (Agz. XIX p. 445).

STAROSTOWIE (CAPITANEI) BEŁSCY.

Ladislaus filius Poza.	1384, 22. I (Agz. II Nr. XI p. 19).
Paulus [de Radzanowo (chorąży warszawski)].	1388, 30. XII (Agz. VIII nr. 18)—[1388, 31. XII (Metr. 39,232)].
[Johannes de Czwyclyno].	[1394, 20. I (Metr. 69, 134)—1401, 6. III (Metr. 64, 374)].
Wigandus [Widzga (Wyzga) de Rankawczino (chorąży płocki)].	[1407, 5. IV (Metr. 101, 287)]—1413, 11. IV (Agz. II n. 38 p. 63)—[1419, 19. II (Metr. 77, 125)].
Joannes alias Mleczko de Lieszczkowo.	1422, 2. IV (Agz. IX nr. 23)—[1424, 8. IX (Metr. 44, 438)].
[Johannes (i podkomorzy)].	[1427, 25. VI (Kod. Maz. Lub. 163)].
[Sassinus de Wrinow (Hurinow) i sędzia z. bełs].	[1435, 16. VII (Metr. 24, 285)—1436, 9. XII (Metr. 35, 496)].
Venceslaus [Slubicza].	1439, 17. X (Agz. XIX p. 324)—1444, 24. I (Agz. VI nr. 22)—[(1444, 25. I (Metr. 337, 128)].

[37]) Olim 1514, 18. II (M. S. IV n. 17790, 2364).

Martinus.	[1444, 8. II (Metr. 337, 129)]—1444, 13. XI (Agz. XIV p. 150).
Stanislaus [de Zyromino].	[1447, 8. I (Metr. 336, 9)]—1448, 24. X (Agz. XIX p. 327)—1449, 8. XII (Agz. XIX p. 331) 1453, 25. XI (Metr. 337,91v)].
[Nicolaus Mnych de Wyssnyewo[.	[1457, 6. X (Metr. 335, 146v)][38]).
Johannes Lyasyniowski.	1462, — (Dł. Op. XIV p. 340).
Dobeslaus de Byszow [Bychowski, de Stanyathin (kasztelan)].	1463, 6. VI (Agz. III nr. 19)—1464, 11. VI (Agz. XIX p. 335)—[1466, 8. XI (Agz. XIX Nr. 2503)].
Paulus Jasyenski (de Jassienycz).	1468, 18. V (F)—1484. 18. VIII (Cod. Ep. III nr. 309, M. S. I nr. 1705).
Johannes de Tarnow.	1487, 29. XI (Agz. XIX p. 368).
Andreas Kmytha de Wysznycze (de Sobyen).	1488, 1. VII (Agz. XIX p. 212)—1491, 20. V (Agz. XIX p. 558).
Nicolaus de Camyenecz[39]).	1493, 20. V (Agz. XVII p. 285).
Andreas (Indrych Hendricus) de Kamyenyecz (Camyenyecz) (Henricus Kamyenyeczki).	1493, 2. III (Cod. ep. III nr. 394)—1497, 3. IV (Agz. XIX p. 441).
Johannes de Camyenyecz[40]) (Kamyenyeczki).	1495, 25. V (Agz. XIX p. 431)—1502, 16. XI (Agz. XVII p. 485).
Petrus Myskowski (?)[41]).	1499, 5. V (Agz. IX p. 128).
Georgius Krupski de Orchow.	1502, 28. XII (M. S. III Nr. 676, 677) — 1519, 24. IV (M. S. IV nr. 12170, 12685).
Anderas de Tanczyn[42]).	1514, 24. IV (M. S. IV nr. 12170, 12685, 3080)—1537, 31. VII (M. S. IV nr. 18676).
Joannes Jaszmanski (Jaskmaniczky).	1544, 29. IX (M. S. IV nr. 1636)—1545, 26. VI (M. S. IV nr. 7403).
Sigismundus Ligenza.	1544, (?)—1547 (?) Rykaczewski Invent, p. 270/271.
Stanislaus de Tanczyn.	1547, 15. VI (M. S. IV n. 22554) — 1547, 16. XI (M. S. IV n. 22999).

SĘDZIOWIE GRODZCY BEŁSCY.

Johannes de Lawy alias Wysoczki.	1466, 20. X. (Agz. XIX p. 447).
Bartossius de Szarnysz.	1466, 15. XII (Agz. XIX p. 447).
Sigismundus Moschcowsky (de Moscow).	1473, 10. V (Agz. XIX p. 449) — 1473, 24. V (Agz. XIX p. 450).

[38]) [Może omyłkowo: 1442, 4. V (Metr. 3, 303)] [39]) Mikołaj Kamieniecki, syn Henryka h. Pilawa otrzymuje w roku 1494 starostwo sanockie (M. 15. f. 41 i 17. f. 59) zob. Boniecki Herbarz IX sub nomine. [40]) Według Bonieckiego (Herbarz IX p. 180) otrzymał starostwo belskie dopiero w r. 1497. [41]) występuje raz jedyny i to wystąpienie pozostaje w sprzeczności z faktem, że Jerzy Krupski 1502, 28. XII wyraźnie otrzymuje starostwo bełskie po Janie Kamienieckim (M. S. III n. 676, 677. [42]) Obejmuje starostwo po Jerzym Krupskim, po nim zaś dzierżą jego synowie.

Nicolaus de Sobyczow.	1473, 26. V (Agz. XIX p. 448) — 1478, 29. III (Agz. XIV p. 451).
Nicolaus de Thellow (Thehlowsky).	1490, 5. VII (Agz. XIX p. 380) — 1495. 13. VII (Agz. XIX p. 430).
Marcus Myczowski.	1501, 17. IV (Agz. XVII p. 457) — 1504, 22. II (Agz. XVII p. 503).

PISARZE GRODZCY BEŁSCY.

Mathias Galicki.	1537, 30. VII (M. S. IV nr. 18674).

PODSTAROŚCIOWIE BEŁSCY.

Nicolaus Zochowsky.	1473, 26. IV (Agz. XIX p. 448) — 1479, 29. III (Agz. XIX p. 451) — [(1482, 18. V (Zakrocz. ziem. 13, 201v)].
Martinus.	1489, 27. VII (Agz. XIX p. 375).
Nicolaus dictus Byalek.	1494, 14. I (Agz. XIX p. 416).
Tadeus Lyczko de Kyglicze (Tadeus de Riglicze).	1495, 4. V (Agz. XIX p. 429) — 1502, 17. III (F).
Albertus Brzozowski.	1537, 26. VII (M. S. IV n. 18660).

BURGRABIOWIE GRODZCY BEŁSCY.

Joannes de Lawy alias Wysoczki.	1466, 10. X (Agz. XIX p. 447).
Barthossius Postrumienski.	1466, 24. XII (Agz. XIX p. 448).

POBORCY (EXACTORES) BEŁSCY.

Stanislaus Zółkiewski.	1503, 14. XI (M. S. III nr. 963).
Stanislaus Sienicki.	1508, 25. XII (M. S. IV nr. 8892) — 1511, 9. II (M. S. IV nr. 9918).
Felix Zamoscki.	1530, 3. I (M. S. IV nr. 15651) — 1531, ?. II (M. S. IV nr. 15993).
Joannes Gorski.	1543, 12. IV (M. S. IV nr. 21069).

CELNICY (THELONEATORES) BEŁSCY.

Lazar (Judaeus).	1473, (Agz. XIX p. 448).
Chaczko Judeus.	1501, 21. IV (Agz. XIX p. 467).

SĘDZIOWIE ZIEMSCY BUSCY.

[Petrus Beszbruczsky].	[1453, 3. X (Metr. 337, 90 v)].
Protassius de Copcze.	1470, 2. III (Agz. XV p. 457).
Nicolaus Barylowski[43]).	1500, 7. I (Agz. XIX p. 461).
Nicolaus Dambsky de Krzywe.	1504, 23. XI (nomin. M. S. III nr. 1873).
Felix Dempski.	1522, 5. IX (nomin. M. S. IV nr. 13355).
Joannes Piasecki.	1541, 12. IV (M. S. IV nr. 6889) — 1541, 1. IX (M. S. IV nr. 8297).

[43]) „Iudex terrestris buscensis electus".

PODSĘDKOWIE ZIEMSCY BEŁSCY.

Johannes Dampsky (Dapsky).	1500, 28. VIII (Agz. XIX p. 469) — 1501, 27. IV (Agz. XIX p. 472).
Jacobus Belzycki de Podczopi.	1504, 23. XI (M. S. IV nr. 1874).
Joannes Krschnyolowski (N: Kutkorski).	1522, 5. IX (nominacja M. S. IV nr. 13355). 1536, 27. IV (M. S. IV nr. 18078).
Albertus Ksnilowski (Krznylowski).	1536, 27. IV (nomin. M. S. IV nr. 18078).

PISARZE ZIEMSCY BUSCY.

Nicolaus Krczonowsky.	1504, 20. VIII (Agz. XIX p. 477).
Joseph Zurathynsky de Zurathyn.	1504, 23. XI (nominacja M. S. III nr. 1875)
Joannes Piasecki.	1522, 5. IX (M. S. IV nr. 13355).

ŁOWCZOWIE BUSCY.

Nicolaus de Dmytrow.	1476, 19. X (Agz. XIX p. 352).

WOJSCY BUSCY.

Andreas h. de Slathyn.	1469, 3. VII (Agz. XIX p. 346).
Nicolaus Zochowszky de Hrebyonye.	1489, 27. VII (Agz. XIX p. 376) — 1500, 27. I (Agz. XIX p. 464).
Vanko Lahodowsky.	1509, 28. VIII (zatwierdzenie M. S. IV n. 720).
Petrus Goldacz de Zalmyow.	1540, 12. III (M. S. IV n. 6789) — 1541, 16. III († M. S. IV. n. 20517).
Andreas Wysocki.	1546, 2. II (M. S. IV n. 7616) — 1546, 12. VII (M. S. IV n. 7789).

WOŹNI (MINISTERIALES) BUSCY.

Stanislaus.	1499, 3. III (Agz. XIX. p. 452) — 1500, 4. VIII (Agz. XIX. p. 469).
Albertus.	1506, 1. IV (Agz. XIX p. 480)—1506, 9. X (Agz. XIX p. 481).

STAROSTOWIE BUSCY.

Petrus Wpyska[44]).	1396, 24. III (Agz. II n. 23).
Andreas de Opolsko [Piwo].	1440, 30. V (M .S. IV supl. n. 739, 740)— [1441, 9. VIII (Metr. 337, 106)].
[Vindica].	[1444, 8. II—10. II (Metr. 337, 129)].
Johannes Miczowski. [ewent. Gotardus?].	1444, 4. XII (Agz. XIV. p. 153).
[Stanislaus Rogoszowsky].	[1450, 9. VII (Metr. 335, 55v) — 1451, 1. I (Metr. 335, 62v)].

[44]) [Petrus Rpyska — częsty świadek dokumentów Ziemowita IV ks. Mazow. od 1383 do 1397; może on jest w 1396 ochmistrzem kr. Jadwigi (Kod. Małopolsk. IV) — a w 1397 prócz tego kasztelanem wiślickim (K. Maz. Lub. str. 120)].

[Venceslaus Slubicza].	[1453, 1. X (Metr. 337, 90v)].
Paulus de Jassyenyecz.	1484, 18. XII (M. S. I. n. 1697).
Johannes Gologorski de Syenna.	1499, 3. III (Agz. XIX. p. 452).
Johannes de Camyenyecz.	1499, 28. VIII (Agz. XIX. p. 458)—1508, 30. VI (Agz. XVI. p. 434).
Nicolaus de Camyenyecz.	1514, 11. XII (M. S. IV n. 2357) — 1518, 17. III (M. S. IV. n. 11535).
Stanislaus Wspinek de Bandkow[45].	1521, 9. VIII (M. S. IV n. 3861)—1521, 18. I (M. S. IV n. 3940).
Jacobus Secygniowski[46].	1521, 18. I (M. S. IV n. 3585) — c. 1531, 21. XII († M. S. IV n. 6091).
Andreas de Gorka[47].	1538, 30. VIII (M. S. IV n. 19322, 6827) — 1545, 18. X (M. S. IV n. 22146).

SĘDZIOWIE GRODZCY BUSCY.

Nicolaus Byeleczki.	1499, 3. III (Agz. XIX. p. 452) — 1503, 24. I (Agz. XIX. p. 476).
Prothassius de Ostrow.	1501, 3. I (Agz. XIX. p. 472) — 1501, 19. I (Agz. XIX. p. 472).
Iwaschko Prothaszy.	1501, 23. V (Agz. XIX. p. 473) — 1502, 10. III (Agz. XIX. p. 474).
Wlodek.	1504, 16. VII (Agz. XIX. p. 476).
Johannes Dąpsky (Dembsky, Dabsky)	1504, 10. VI (Agz. XIX. p. 477) — 1505, 14. I (Agz. XIX. p. 478).
Jacobus Dusza.	1506, 1. IV (Agz. XIX. p. 480) — 1506, 26. V (Agz. XIX. p. 480).
Andreas Lubelszky.	1506, 25. IX (Agz. XIX. p. 481).

PISARZE GRODZCY BUSCY.

Nicolaus Szmolsky.	1499, 25. II (Agz. XIX. p. 452) — 1499, 21. X (Agz. XIX. p. 460).
Johannes Ksznylowsky.	1500, 26. XII (Agz. XIX. p. 471) — 1502 (Agz. XIX. p. 474).
Andreas de Nowoszyelcze.	1505, 11. IV (Agz. XIX. p. 479).

PODSTAROŚCIOWIE BUSCY.[48]

Paulus Kay de Drewlany.	1499, 18. IX (Agz. XIX. p. 459) — 1499, 6. X (Agz. XIX. p. 459).
Nicolaus Krzczonowski (Chrczonowski).	1499, 3. III (Agz. XIX. p. 452) — 1499, 10. IX (Agz. XIX. p. 459) — 1499, 28. XI (Agz. XIX. p. 460) — 1500, 1. IX (Agz. XIX. p. 470).

[45]) Posiadał starostwo buskie przed Secygniowskim. [46]) Starostwo buskie obejmowało Busk i Łopatyn. Po śmierci Jakóba Secygniowskiego do 1538, 30. VIII dzierżyli starostwo buskie jego spadkobiercy: wdowa Katarzyna i synowie Mikołaj, Stanisław, Dionizy, Piotr i Jakób (M. S. IV. n. 19332, 6837, 17144) [47]) Wykupuje starostwo od spadkobierców Jakóba Secygniowskiego. [48]) Zdaje się, że było dwu podstarościch równocześnie, sądząc z dat występowania, którzy występowali albo alternatywą, albo równocześnie.

Johannes Iaczymiński.	1500, 1. XII (Agz. XIX. p. 470) — 1501, 27. IV (Agz. XIX. p. 472); 1502, 10. III (Agz. XIX. p. 474); 1502, 28. VI (Agz. XIX. p. 474) — 1502, 24. VIII (Agz. XIX. p. 475); 1502, 5. X (Agz. XIX. p. 475) — 1503, 24. I (Agz. XIX. p. 476).
Johannes Czasznyczky.	1501, 27. IV (Agz. XIX. p. 472) — 1501, 23. V (Agz. XIX. p. 473).
Nicolaus Narajowszky.	1502, 1. I (Agz. XIX. p. 473) — 1502, 22. VI (Agz. XIX. p. 474).
Stanislaus Boguszowski.	1504, 16. VII (Agz. XIX. p. 476) — 1504, 18. X (Agz. XIX. p. 477).
Mathias.	1505, 17. III (Agz. XIX. p. 478).
Malcher (Melcher de Trzicziow).	1505, 7. I (Agz. XIX. p. 478)—1505, 9. II (Agz. XIX. p. 478); 1505, 11. IV (Agz. XIX p. 479); 1505, 12. IV (Agz. XIX. p. 479).
Stanislaus alias Olechno.	1506, 30. VI (Agz. XIX. p. 479).
Stanislaus Dembsky.	1506, 25. IX (Agz. XIX. p. 481).
Andreas Drobysz Trzeszczewski.	1505, 26. V (Agz. XIX. p. 480) — 1516, 10. IX (M. S. IV. n. 11022).

CELNICY (THELONEATORES) BUSCY.

Jacob Judaeus.	1500, 20. I (Agz. XIX. p. 463)
Joszko (Judeus).	1501, 23. V (Agz. XIX. p. 473).

WOJSCY HORODELSCY.

[Mioczek].	[1444, 1. II (Metr. 337, 129)].
[Stephanus de Colka].	[1446, 20. XII (Metr. 335, 28)].
Jacobus Podlodowsky (de Pollodow).	1473, 24. V (Agz. XIX. p. 450) — 1484, 1. IV (Agz. XIX. p. 363).
Jacobus de Podhorce.	1476, 19. X (Agz. XIX. p. 352).
Nicolaus Maldrzyk in Przeworsko.	1490, 2. VIII (Agz. XIX. p. 384) — 1494, 21. IV (Agz. XIX. p. 417).
Nyemierza Gynycki (Kinicki) de Zabrze[49].	1524, 3. VI (M. S. IV. n. 4472) — 1533, 17. VI (M. S. IV. n. 17143); względnie 1536, 16. VI (M. S. IV. n. 18132).
Felix Gawronski.	1536, 16. VI (M. S. IV. n. 18132 nominacja) — 1539, 25. VIII († M. S. IV. n. 6641).
Marczinowski Ambrosius.	1539, 25. VIII (nominacja M. S. IV. n. 6641) — c. 1540, 31. I († M. S. IV. n. 20968).
Hynek Piotrowski.	1540, 31. I (nominacja M. S. IV. n. 20969) — 1544, 29. IX (M. S. IV. n. 1636).

[49]) 3. VI (M. S. IV. n. 4472) otrzymuje ze, zwolenie na odstąpienie trybunatu Zygmuntowi Magierze z Przywodowa; jednakowoż go nie ustąpił, gdyż występuje z tytułem jeszcze 1536, 17. VI; umarł zaś 1536. 16 VI i wtedy trybunat otrzymuje Felix Gawroński „post mortem Niemierzae".

STAROSTOWIE HORODELSCY.

[Czambor de Likoschino].	[1444, 1. II (Metr. 337, 129)].
[Stanislaus].	[1444, 8. II (Metr. 337, 129)—1446, 20. XII (Metr. 335, 28)].
Johannes Lasznyewsky (Lasznewsky, Lasznowsky) de Dluszniewo (de Dlupniewo).	1448, 24. X (Agz. XIX. p. 327 i ks. Ziems. Hrubieszowska nr. 20010. f. 10. notaty ks. Kozickiego XIV. p. 17—18)—1465 („ante Philippi" ks. Z. Hrub. nr. 20010. f. 72—1. c. p. 26).
Johannes de Tarnow[50]).	
Jan Kamieniecki[51]).	
Georgius Krupsky de Krupe[52]).	1502, 28. XII (po Janie Kamienieckim M. S. IV. n. 6756, 677)—c. 1534, 26. V († M. S. IV. n. 17551).
Andrzej Tęczyński[52]).	
Jerzy Radziwiłł.	1529, (R. III).
Stanislaus Krupski[53]).	1538, 17. VI (M. S. IV. n. 19229)—c. 14. VI, 1541 († M. S. IV. n. 20559).
Johannes comes de Tarnow[53]).	
Christophorus Krupski[54]).	1547,23. VI (nominacja M.S. IV. n. 22862).

PODSTAROŚCIOWIE HORODELSCY.

Sassinus de Volagowicze.	1509, 4. IX (M. S. IV. n. 9197).

WOJEWODOWIE HORODELSCY (GRODZCY).

[Stanislaus].	[1394, 20. I (Metr. 69, 134)].

WOJEWODOWIE LUBACZOWSCY. [55])

Stephanus.	1384, 22. I (Agz. II. n. 11).

KASZTELANOWIE LUBACZOWSCY. [55])

Franczko.	1377, 11. X (Agz. II. n. 7)—1378, 27. IV (Agz. II. n. 8).

---

[50]) Palatinus cracoviensis, quondam hrodlen sis capitaneus 1506, 5. II (M. S. III. n. 2564). [51]) Obejmuje po nim starostwo Jerzy Krupski — już niegrodowe. [52]) W r. 1521 występuje z tytułem „capitaneus chelmensis, rathnensis et rodlensis (ks. Ziemska Krasnostawska nr. 19877, f. 475 — notaty ks. Kozickiego V. p. 23). Obejmuje po nim starostwo Andrzej Tęczyński, miecznik krakowski (zob. M. S. IV. n. 17551). [53]) Otrzymuje po nim starostwo „Johanne scomes de Tarnow castellanus cracoviensis" (M. S. IV. n. 20559). [54]) Co do otrzymania przezeń starostwa, mamy pod r. 1546 25. II notatkę: „postquam matre adhuc vivente Stanislaus Krupski vivis exces susnon adepta bonorum hrodlensium possesione, Christophoro fratri suo germano advitalitas... datur" (M.S. IV.n. 2280). [55]) [Dodać: grodzcy i usunąć z czołowego miejsca hierarchji, zob. Ehrlich *Starostowie w Halickiem*... (Studja nad hist. prawa polsk. VI, 21): „palatini, castellani, burgravii, to nic innego, jak dobrze nam znani wojewodowie"].

WOJSCY LUBACZOWSCY.

Nicolaus Viszga (Sypnyczky).	1494, 8. XII (Agz. XIX. p. 427) — 1501, 17. XII († M. S. III. n. 33).
Alexander (Olechno) Skoruta de Mlodathicze.	1501, 17. XII (nominacja M. S. III n. 33) 1516, 10. I († M. S. IV. n. 10803).
Raphael Ożarowski de Gysycze.	1516, 10. I (nominacja M. S. IV. n. 10804)— 1537, 6. IX (rezygnacja M. S. IV. n. 18816).
Andreas Myąkicki.	1537, 6. IX (nominacja M. S. IV. n. 18816)—1544, 8. IX (M. S. IV. n. 23431).
Gabriel Zamyechowski.	1556, 21. V (Agz. XIX. p. 633) — 1560, 31. I (Agz. XIX. p. 643).

STAROSTOWIE LUBACZOWSCY.

Johannes [de Cwyklyno] de Czwalina [!].	[1407, 5. IV (Metr. 101, 287)— 1411, 15. VIII (Metr. 37, 262)]—1413, 11. IV (Agz. II. n. 38).
[Johannes de Humowo (może = Ćwikliński)].	[1413, 2. V (Metr. 123, 86v)].
Prandota [de Tartakowo] de Pobiedna[56]).	1422, 2. IV (Agz. IX. p. 32) — [1425, 11. II („Metr. lit." rewind. IV. B. 2. 100)].
Nicolaus Mnich de Wisnow (Wysznow).	[1449, 4. VIII (Czers. Ziems. 1b, 204)] c. 1449 (?) (Agz. XIX. p. 331) — 1476, 2. I (Agr. XIX p. 351).
Martinus Broniowski (Broniewski Bransky de Broniewicze).	1487 ?, ?. (M. S. I. n. 1898)— 1498, 1. VIII (M. S. II. n. 1261).
Nicolaus Mnych[57]).	1502, 14. V (M. S. III. n. 508) — 1502, 18. VII (M. S. III. n. 1074).
Martinus Broniowsky.	1503, 23. XI (Agz. XIX. p. 483).
Stanisław z Chodcza h. Odrowąż.	1504, 3. II. (R. II; Agz. IX. n. 156).
Otta de Chodecz.	1531, 1. IV (M. S. IV. n. 16028) — 1534, 16. III (M. S. IV. n. 17491).
Joannes de Kamyenyecz[58]) (Camyonaczki).	1534, 16. III (M. S. IV n. 17491) — , 6. II 1. III 1539 (†n. M. S. IV n. 19544).
Johannes comes de Tarnow.	1548, 10. XII (Agz. IX n. 140 p. 190) — 1555 (Agz. I n. 10 p. 14).

SĘDZIOWIE GRODZCY LUBACZOWSCY.

Nicolaus Duscha.	1503, 24. VIII (Agz. XIX p. 482) — 1503, 8. XI (Agz. XIX p. 483).
Dachnowsky (Jacobus).	1503, (Agz. XIX p. 482)—1504, 3. X (Agz. XIX. p. 483).

PODSĘDKOWIE GRODZCY LUBACZOWSCY.

Jacobus	1503 (Agz. XIX. p. 482).

---

[56]) Równocześnie „pincerna ravensis". [57]) Może omyłkowo (?). [58]) Niegrodowe.

PISARZE GRODZCY LUBACZOWSCY.

Joannes.	1517, 15. XII (M. S. IV. n. 11350).

PODSTAROŚCIOWIE LUBACZOWSCY.

Malko.	1503 (Agz. XIX. p. 482).
Johannes Krzywyeczsky.	1503, 8. II (Agz. XIX. p. 483) — 1504, 3. X (Agz. XIX. p. 483).
Nicolaus Ochabski.	1513, 14. XII (M. S. IV. n. 13714) — 1533, 12. VI (M. S. IV. n. 17109).
Albertus Lyssakowsky.	1535, 7. VIII (Agz. XIX. p. 592) — 1543,
Stanislaus Sobol.	13. VI (M. S. IV. n. 21126).

WOŹNI LUBACZOWSCY.

Andreas Szyszka (Ziszka)[59].	1503 (Agz. XIX. p. 482) — 1504, 3. X (Agz. XIX. p. 483).

CELNICY LUBACZOWSCY.

Jośko Judaeus[60].	1493 (Rykaczewski Invent. p. 267).
Chaczko Judaeus in Wlodimir.	1487, 3. XI (M. S. IV. n. 2158) — 1519, 7. X (M. S. IV. n. 8651).

STAROSTOWIE GRODZCY OLESCY.

Johannes de Syenno (Szeniawa).	1433, 5. VIII (F) — 1459, 12. V (F).

WOJEWODOWIE GRODZCY OLESCY.

Johannes Otha de Przeperow.	1447, 23. VI (Agz. II. n. 72).

BURGRABIOWIE OLESCY.

Mathias[61].	1445, 7. VIII (Agz. XIX p. 182) — 1445, 7. VIII (Agz. XIX p. 191).

STAROSTOWIE SOKALSCY.

Chrapek.	1439, 21. XII (Agz. XIX. p. 326).
Georgius Crupski.	1517, 24. VIII (M. S. IV n. 11280).
Andreas de Tenczyn.	1519 (Rykaczewski Invent. p. 268).
Sbigneus de Slupcza.	1531, 28. XII (M. S. IV n. 23281)—1537,
Nicolaus Mniszch.	17. VIII (M. S. IV n. 18735).
	1542, 9. VIII (M. S. IV n. 10848) — 1547, 26. III (M. S. IV n. 22721).

[59]) Nazwany ministerialis „tonsus" t. j. postrzyżony. [60]) Równocześnie Hrubieszowski. [61]) Zwany również wojewodą oleskim.

WOŹNI SOKALSCY.

Staynko. 1491, 1. VIII (Agz. XIX p. 394).

STAROSTOWIE TYSZOWIECCY.

Andreas de Tenczyn. 1519 (Rykaczewski Invent. p. 268).
Alexander Lascz de Tuczapy. 1544, 29. IX — 7. IX (M. S. IV n. 21635).

WOŹNI GRABOWIECCY.

Mathias. 1469, 10. IV (Agz. XIX p. 343).

Sprawozdania i Recenzje.

Dieckhoff Dr. Albr. D. Das englische Adelsrecht. Berlin, 1930, str. 23.

Autor przedstawia główne zarysy anglo-saskiego prawa szlacheckiego pod tak wieloma względami odrębnego od kontynentalno-europejskiego. Książeczka podzielona jest na rozdziały:

I. Prerogatywy królewskie. Oznaczenie rangi i honorów dla dygnitarzy i szlachty oraz wzajemny ich stosunek hierarchiczny. Kobiety nie tracą w Anglji przez zamążpójście rodowych przywilejów, a w dodatku nabywają z nazwiskiem męża i ewentualne jego tytuły szlacheckie.

II. Panujący, oraz książęta krwi. Królowa panująca posiada takie same prawa, jak król, natomiast żona królewska jest tak dalece uzależnioną od męża, że nie może zostać ukoronowaną bez zezwolenia tegoż. Na odwrót już panujący obcy suweren, po wejściu w związek małżeński z królową angielską, nabywa prawa suwerena, w przeciwnym zaś wypadku zostaje tylko mężem królowej, nie cieszy się jednak żadną władzą. Jako książęta krwi uważani są tylko dzieci, bracia, bratankowie i stryjowie panującego. Równość urodzenia nie odgrywa w Anglji roli przy zawieraniu ślubu, a nawet potomek królewski nie jest ipso facto szlachcicem.

III. Wyższa szlachta (peers). — Przez powołanie osób zaufanych do przybocznej rady królewskiej, obecnie do Izby Panów, utworzono feudalne prawo dziedziczne do zasiadania w najwyższej izbie prawodawczej. Wobec tego nie może raz ustalony tytuł wygasnąć, i przechodzi stale na najbliższego potomka powołanego. Opróżnione miejsce w Izbie Panów obsadza się drogą wniosku do Korony, nad którym głosują równi (pari), czyli członkowie Izby, poczem kieruje się przyjęty wniosek do „łaski królewskiej". Heroldja nie jest kompetentną do opinjowania nad wnioskiem „para". Angielska Heroldja (Heralds College lub College of Arms), nie jest instytucją państwową, ale tylko korporacją, działającą na zasadzie przywileju królewskiego udzielonego jeszcze w połowie XIV wieku. College of Arms wystawia tylko zaświadczenia herbowe, uprawniające do używania herbu, przyczem rejestruje tablice genealogiczne kandydatów, przechowuje i gromadzi zatem bardzo cenny materjał źródłowy dla sądów i władz państwowych. Do arystokracji zalicza się: książąt, margrabiów, hrabiów, wice-hrabiów, baronów (lord-baronet), mających krzesło w Izbie Panów i 6-ciu najwyższych sędziów, mianowanych na dożywotnich członków Izby.

IV. Niższa szlachta (gentry). Korona może nadawać honorowe przydomki i zaszczyty oraz odznaczenia kawalerskie, które jednak nie koniecznie nadają prawo danej osobie należenia do stanu szlacheckiego. Tego rodzaju wyróżnienia pociągają za sobą zmianę nazwiska, prawo do herbu i hierarchiczną rangę dworską.

Do tejże niższej szlachty zalicza się:

a) dziedzicznych rycerzy chorągiewnych (baronet'ów, w dawniejszej pisowni banneret'ów). Przed imieniem kładą słowo „Sir", a po nazwisku litery „Bt". Ich żonom przysługuje tytuł „Lady". Dziedziczny tytuł Sira przechodzi na najstarszego syna. Ewidencja i obrona praw tychże osób powierzona jest Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

b) niedziedzicznych rycerzy (szlachectwo osobiste) mianuje Korona przeważnie na skutek

nadania wyższego orderu. Takie osoby używają też tytułu „Sir", a ich żony „Lady", lecz bez dopisku Bt. Panie tej kategorji, posiadające własne prawo do stanu rycerskiego, zowią się „Dame".

c) osoby z wyższych stanowisk (esquires)— takimi są starsi synowie dziedzicznych rycerzy, oraz niedziedzicznych, a nawet młodsi synowie parów, którym ostatnim dla odróżnienia dodaje się przed nazwiskiem Hon. (Honourable). Dalej ludzie na wyższych urzędach, przedewszystkiem sędziowskich, oficerowie, i szlachta zagraniczna, której nie przysługuje żaden przywilej w Anglji.

Brytyjskiemu poddanemu, posiadającemu zagraniczny tytuł szlachecki, może tylko król udzielić licencji do używania tegoż tytułu. Każda z wyszczególnionych pod a), b), i c), osób, którym prawnie przysługuje tytuł „Esquire", może wnieść do Heroldji (Heralds College) podanie o wystawienie dyplomu herbowego, co potem uprawnia ją i jej męskich potomków prawnych do używania tego herbu. Heroldja wymaga przytem, by każdy kandydat do dyplomu przedstawił do rejestracji opatrzoną dokumentami, tablicę genealogiczną. Z powyższego wynika, że każdy „esquire" oraz „peer" jest herbownym, natomiast herbowny bynajmniej nie musi być utytułowanym, ani nawet esquire'm.

d) herbowni bez rangi (gentlemen entitled to bear coat armour) — tworzą najniższą kategorję, którą jednak według zasady Europy kontynentalnej: „nobiles sunt qui insignia gentilicia generis sui proferre possunt", zaliczyć należy do niższej szlachty.

Autor kończy swoją książeczkę spostrzeżeniem, że praktyczna socjal-demokracja angielska nie zwalcza tytułów wielkobrytyjskich, ponieważ się przekonała, że z chwilą powstania siły kapitalistycznej, dawne kasty rycerzy-szlachty i duchownych-księży, przestały odgrywać rolę dominującą w światowej polityce, wobec czego rozróżnicowanie „bourgeoisie" za pomocą tytułów, nie przeszkadza im w walce społecznej, tembardziej, że w czasach dzisiejszych proletarjat angielski ma taki sam dostęp do urzędów, orderów i tytułów, jak do samej „bourgeoisie". Dziełko Dra Dieckhoffa wypełnia doskonale lukę w dziedzinie informacyjnej o ustrojach rodowo-heraldycznych w krajach z podłożem prawnem, po części jeszcze feudalnym, (Anglja, Hiszpanja, etc.). *J. Z.*

Sprawy Towarzystwa.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie P.T.H. odbyło się dnia 3. XII. 1930 r. w sali Bibljoteki ord. Zamoyskiej w Warszawie.

Obecni: Dr. A. Czołowski, Dr. J. Dunikowski, Dr. M. Friedberg, Dr. O. Halecki, Dr. L. Kolankowski, Z. Kieszkowski, Dr. J. Odrowąż-Pieniążek, H. hr. Potocki, H. hr. Potulicki, Dr. J. Pogonowski, J. ks. Puzyna, T. Newlin-Wagner, Z. Wdowiszewski, J. Zwierkowski. Dyr. Czołowski — delegat lwowski, p. Wdowiszewski — delegat warszawski.

Zebraniu przewodniczył prezes prof. Dr. W. Semkowicz.

1. Uczczono przez powstanie pamięć zmarłych członków i miłośników w osobach: członka honorowego Dr. Antoniego Prochaski i wybitnego historyka Prof. Ludwika Finkla.

2. Odczyt naukowy wygłosił Dr. M. Friedberg p. t. „Clenodia Długosza". Po odczycie, który miał charakter publiczny, wywiązała się dyskusja, w której zabierali głos Dr. W. Semkowicz, Dr. O. Halecki, H. hr. Potocki, Dr. L. Kolankowski i prelegent. W dyskusji podniesiono wysoką wartość pracy prelegenta, która w rozmiarach o wiele obszerniejszych ukaże się w t. X. Rocznika Pol. Tow. Herald.

3. Uchwalono na zasadzie § 2. Statutu przenieść siedzibę Towarzystwa ze Lwowa do m. st. Warszawy.

4. Wyznaczono komitet w składzie p. Prezesa Najw. Tryb. Admin. Dunikowskiego oraz p. J. Zwierkowskiego, celem zbadania, czy statut z 1927 r. wymaga zmiany.

5. Postanowiono wydać regulamin interpretacyjny, zredagowania którego podjęli się p. p. Dr. Dunikowski i J. Odrowąż-Pieniążek.

6. Uchwalono zmienić pieczątkę Towarzystwa, aby bardziej odpowiadała charakterowi heraldycznemu.

7. Postanowiono na przyszłość wszystkie mniejsze artykuły, sprawozdania, zagadnienia i odpowiedzi oraz ważniejsze wiadomości, tyczące się spraw Towarzystwa i pojedynczych jego Oddziałów zamieszczać w „Miesięczniku", natomiast w „Roczniku" ogłaszać prace obszerniejsze i rozsyłać je członkom nie dopiero z końcem roku, ale już w miarę wydrukowania.

8. Wyrazić uznanie i gorące podziękowanie ustępującemu skarbnikowi P. T. H. pułkownikowi Alfredowi Poźniakowi za długoletnią pełną poświęcenia działalność w Zarządzie Głównym.

9. Wybrano nadto do Zarządu Głównego na członka: prof. Dra Ludwika Kolankowskiego, a na członka Komisji Rewizyjnej: konsula Zygmunta Kieszkowskiego. Wobec czego Zarząd Główny tworzą:

Prezes: prof. Dr. Władysław Semkowicz.

Wiceprezesi: Dr. Aleksander Czołowski, prof. Dr. Oskar Halecki, Ks. Stanisław Kozierowski.

Sekretarz: Dr. Jerzy Pogonowski,

Skarbnik: Jerzy Odrowąż-Pieniążek.

Członkowie: Dr. Ludwik Białkowski, Dr. Juljusz Dunikowski, prof. Stanisław Dziadulewicz, Dr. Marjan Friedberg, prof. Dr. Ludwik Kolankowski, Alfred Poźniak, Józef ks. Puzyna, Zygmunt Wdowiszewski, prof. Dr. Zygmunt Wojciechowski, Jerzy Zwierkowski.

Komisja rewizyjna: Zygmunt Kieszkowski, Stanisław Łoza, Henryk hr. Potocki.

Na posiedzeniu Zarządu Głównego P. T. H. w dniu 9. XII. 1930 r. uchwalono wobec przeniesienia siedziby Towarzystwa ze Lwowa do Warszawy:

1. Otworzyć dla Zarządu Głównego konto czekowe w P. K. O. za Nr. 24.700.

2. Przelać z Lwowskiego konta P. K. O. Nr. 153,091 na nowo otworzone konto Zarządu Głównego Nr. 24.700: fundusz żelazny oraz pozostałość kasową Zarządu Głównego z dnia 31. XII. 1930 r.

3. Wysłać pod adresem Bibljoteki ord. Krasińskich do Warszawy: całe archiwum Zarządu Głównego oraz cały zapas pozostałych we Lwowie wydawnictw P. T. H.

4. Ogłosić w r. 1931 tylko tych, jako członków P. T. H., którzy uiścili w myśl § 9. Statututu wpisowe oraz wkładkę członkowską za rok 1930. Lista członków ogłoszoną będzie w № 3 Miesięcznika.

5. Skarbnicy Oddziałów Lwowskiego i Warszawskiego roześlą w myśl § 11, b) Statutu wszystkim zalegającym ze składką członkom upomnienie.

6. Ze względu na straty jakie poniosło Towarzystwo przez niepunktualne uiszczanie wkładek, należy nie czekać do 1 X. na drugą ratę, ale pożądane jest starać się o realizację wpływów już na 1. VII. każdego roku.

7. Uznać w myśl §§ 6, 7, 26 i 27 Statutu, że członkowie dożywotni mają przy głosowaniu te same przywileje, co członkowie założyciele.

8. Powierzyć obowiązki sekretarza Zarządu Głównego Dr. J. Pogonowskiemu, a obowiązki skarbnika p. J. Odrowąż-Pieniążkowi.

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

Ś. p. Kazimierz ks. Lubomirski.

Dnia 15 grudnia 1930 r. zmarł w Krakowie Kazimierz ks. Lubomirski, członek P. T. H. Oddziału Warszawskiego. — Urodzony 16 lipca 1869 r. w Przeworsku, jako syn ks. Jerzego I-go ordynata przeworskiego i Cecylji z hr. Zamoyskich (h. Jelita), ożenił się 19. IV. 1902 w Krakowie z Teresą z hr. Wodzickich, (h. Leliwa odm.), córką hr. Józefa i Matyldy z wicehrabiów le Coat de Kervéguen. Pozostawił 4 dzieci: Henryka, Sebastyana, Andrzeja i Cecylję.

Cześć Jego pamięci.

Zagadnienia i Odpowiedzi.

Zagadnienie Nr. 36.

1) Juljanna Poświatowska, córka pułkownika, wyszła zamąż (m. r. 1807 — 1810) za Djonizego Leona Wojciecha Janakowskiego, właściciela Piórkowicz w pow. kowelskim. Jakiego herbu byli Żegota Poświatowscy (wylegitymowani w Wydz. Stanów Gal.) gdzie, kiedy i z kogo urodziła się Juljanna?

2) Paweł Baczyński, sędzia graniczny powiatu balckiego, ożenił się kolo r. 1820 z Alojzą Lewiecką. Jakiego herbu były rodziny Baczyńskich i Lewieckich, oraz jak nazywali się rodzice Pawła i Alojzy i czy pozostawili po sobie potomstwo?

T. G.

Zagadnienie Nr. 37.

W żadnym ze znanych herbarzy nie znalazłem monografji ani nawet obszerniejszej wzmianki o herbie rodziny Świdów, przydomku Świdwa. Jedynie w „Nieznanej szlachcie" Wittyga na str. 316, autor podaje jako herb Świdów — Grabie. Ze względu na dokładność badania źródeł przez tego autora nie wiedziałem komu błąd przypisać należy, czy Wittygowi, czy tradycji rodziny Świdów, która do dziś dnia używa nieznanego w heraldyce polskiej herbu: w złotej tarczy troje grabi o siedmiu zębach — grabi takich jak w tarczy herbu Chocimirskich, a w koronie biały Nałęcz — taki jak w tarczy właściwego Nałęcza.

Po długich, bo kilkoletnich poszukiwaniach danych o wyglądzie herbu tej rodziny znalazłem 2 następujące dowody — I. Na cmentarzu ewangielicko-reformowanym w Łomży nagrobek zmarłego w 1846 r. Michała Świdy i na nim herb ściśle według rysunku jak wyżej; — II. W papierach pani Anny ze Świdów Jakubowskiej w Warszawie znalazłem oficjalnie poświadczoną kopję dekretu Deputacji Wywodowej Mińskiej z roku 1802, w której opis herbu rodziny Swidwów-Świda brzmi jak następuje: Trzy grabie białe w jabłku czyli cyrkule utkwione, dwoje do góry, trzecie na dół obrócone, każde o siedmiu zębach, w polu złotem, nad hełmem Nałęcz czyli binda biała zwiniona.

Następnie na potwierdzenie przydomku „ze Świdwów" znalazłem w aktach parafji ewangielicko-reformowanej w Kojdanowie (oryginał w archiwum Jednoty reformowanej w Wilnie), metrykę Michała Świdy ur. w 1785 r. (um. w Łomży 1845), w której wzmianka następująca: „ojciec Wielmożny I. Pan Florjan ze Świdwów Świda, Szambelan J. K. Mości".

Jak można wytłomaczyć powstanie tego herbu i fakt pominięcia go we wszystkich źródłach polskich? Dla ewentualnego ułatwienia łaskawej odpowiedzi pozwolę sobie zwrócić uwagę na zestawienie następujących danych: a) w klejnocie herbu Świdów figuruje Nałęcz, b) Świdowie używają przydomku „ze Świdwów", c) Niesiecki, (wydanie Bobrowicza tom *VIII* str. 597) daje Szamotulskim herbu Nałęcz przydomek „Świdwa" i wymienia cały szereg Szamotulskich używających tego przydomku. S. *K*.

Zagadnienie Nr. 38.

Księga grod. mielnicka Nr. 10960 fol. 19 wymienia pod datą 15. III. 1740 r. Seweryna — po Ignacym — Gierowskiego, dziedzica dóbr Wielanowa w wojew. brzesko-litewskim i części wsi Terlikowa w ziemi mielnickiej. Syn Seweryna, Antoni z Franciszką z Wolskich, miał syna Stanisława ur. w roku 1750 we wsi Suchodół, paraf. Łosice. Ten Stanisław z Franciszką von Keller miał syna Sylwestra, dziedzica dóbr Wielgomłyny i Anielin w pow. radomskowskim, który wraz z synami Józefem i Ksawerym wylegitymował się ze szlachectwa z herbem Pnieinia w Heroldji Kr. Polskiego. Rękopiśmienny herbarz Ks. Dmowskiego wymienia rodzinę Gierowskich h. Pnieinia zamieszkałą w r. 1700 w pow. zakroczymskim, nic podając bliższych danych co do imion i wsi a także co do źródła z jakiego wiadomość ta pochodzi. Jakie są początki tej rodziny? Czy niema innych jeszcze wiadomości o niej? Czy oprócz linji wielgomłyńskiej, której potomkowie żyją obecnie w Kielcach i Warszawie niema innych żyjących Gierowskich?

W. G.

Zagadnienie Nr. 39.

Proszę uprzejmie o wiadomość jakim herbem pieczętuje się rodzina szlachecka Łowczyńskich (N. Ł. rotmistrz lekkiej chorągwi był w latach 1632—34 na wyprawie moskiewskiej), oraz gdzie była osiadłą. Wszystkie herbarze i spisy szlachty już uwzględniono. J. D.

Zagadnienie Nr. 40.

Jakie było pochodzenie Dymitra Kijanina, starosty starodubowskiego, który za utracone na rzecz Moskwy starostwo koło 1550 roku otrzymał królewszczyznę Pieski w ziemi berezkiej. Papiery majątkowe wspominają o nim z epitetem „sławnej pamięci". *P.*

Zagadnienie Nr. 41.

Dunin Borkowski podaje w swoim „Spisie nazwisk szlachty polskiej" na str. 115, Gumińskich herbu Lew wspięty, w Łęczyckiem 1697 (Con.) — Jak wygląda powyższy herb i czy jest identyczny z herbem „Lewasta", którym się podobno pieczętują potomkowie Macieja, nobilitowanego 1776 r.? K. G.

Zagadnienie Nr. 42.

Według Żernickiego Szulcowie są h. Habdank. Na początku w. XIX Szulców „de Górka" znajdujemy pod Brodnicą. Należał do nich historyk Kazimierz Szulc, syn Kazimierza i Gertrudy Grzymała Truszczyńskiej, ur. w r. 182,5 następnie mieszkający w Poznaniu. Czy był herbu Habdank, nie jest mi jednak wiadome. Może który z Czytelników zechce mnie łaskawie objaśnić.

T. N.

Odpowiedź na zagadnienie Nr. 19.

Felicjana-Kunegunda (2ch im.) Buszczyńska, urodziła się dnia 20. VII. 1810. r. w Radomyślu, parafja Złoczówka, na Wołyniu, z rodziców Stanisława i Illuminaty z Oraczewskich. Wobec tego wydaje się, że Illuminata należała do linji wołyńskiej Oraczewskich, wylegitymowanych przed Deputacją Wywodową Szlachecką w r. 1845 i w 1869. *J. Z.*

Odpowiedź na zagadnienie Nr. 33.

W parafji św. Krzyża w Warszawie znajduje się akt zejścia Doroty z Wagnerów Świątkowskiej, zmarłej d. 5 kwietnia r. 1882 w wieku lat 90. W akcie tym powiedziano, że była urodzona we wsi Nowa Wieś w. W. ks. Poznańskiem, jako córka Ferdynanda (sic) i Marjanny Szulcówny. *J. Z.*

Członkowie Oddz. Warsz. Polsk. Tow. Heraldyczn.

Przystąpili w charakterze Członków Zwyczajnych:

Białkowski Dr. Leon, prof. Un. — Lublin, Archiwum Państwowe (członek czynny).

Grabowski Jastrzębiec Kazimierz — Zbiotka, p. Mościsko, woj. Poznańskie.

Meysztowicz Zygmunt — Lubikowicze, p. Sarny, woj. Poleskie.

Rey hr. Andrzej — Warszawa, Hotel Europejski.

Pokwitowania uiszczonych kwot w r. 1930.

Bieiski Tomasz, (24 zł.) — Dobiecki Tadeusz, (24 zł.) — Frankowski Wawrzyniec, (12 zł.)—Grabowski Kazimierz, (12 zł.)—Jezierski hr. Władysław z Sobienia (24 zł.) — Kętrzyński Dr. Stanisław, (24 zł.)—Kieszkowski Zygmunt, (24 zł.) — Kurowski Juljan, (24 zł.) — Jełowicki ks. Bsk. Adolf, (24 zł.)—Lanckoroński hr. Antoni (24 zł.) przelew ze Lwowa— Meysztowicz Zygmunt, (5 zł. wpis i 24 zł.)— Odrowąż-Pieniążek Jerzy, (24 zł.) —Plater-Broel hr. Witold, (24 zł.) — Potocki hr. Henryk, (24 zł.) Potulicki hr. Henryk ,(24 zł.), — Rey hr. Andrzej, (5 zł. wpis i 24 zł.) Zwierkowski Jerzy, (24 zł.)

W myśl § 9 Statutu oraz uchwały Nadzwycz. Walnego Zgromadzenia z dnia 22.VI.1930 r. wkładki członkowskie należy uiszczać w ciągu miesiąca stycznia, przyczem P. T. członkowie z Oddziału Lwowskiego winni należność przekazać do P.K.O. konto Nr. 153.091, członkowie zaś Oddziału Warszawskiego do P.K.O. konto Nr. 21.621. Odpowiedni blankiet płatniczy dołączony jest do Nr. 1-go „Miesięcznika". Celem zapewnienia punktualnej rozsyłki czasopism P.T.H. najuprzejmiej prosimy Sz. Członków o niezwłoczne uiszczanie swoich wkładek.

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Heraldycznego.

Résumés français des articles.

Une lutte au sujet des titres de princes au XVII-e siècle par **Wl. Tomkiewicz.**

Le célèbre homme d'Etat polonais Georges Ossoliński voulut faire reconnaitre dans son pays le titre de prince qu'il avait obtenu du pape et de l'empereur lors de sa mission diplomatique de 1633. Se heurtant à une résistance insurmontable, il provoqua de son côté une campagne contre les anciennes familles princières lithuaniennes et ruthènes dont les titres avaient été admis à l'occasion de l'Union de Lublin, en 1569. Ici encore, Ossoliński échoua après trois années de lutte (1638 — 1641), mais il garda de ce fait un vif ressentiment contre son principal adversaire, le prince Jérémie Wiśniowiecki.

Un problème relatif aux droits de la noblesse dans l'ancienne Pologne par **Z. Wdowiszewski.**

Texte et commentaire d'un acte de 1506 qui prouve que la noblesse contestant aux „plébéens" le droit d'acquérir des propriétés foncières, s'attribuait tout au moin un droit de priorité en vue de racheter de telles propriétés.

Les fonctionnaires du palatinat de Bełz jusqu'au milieu du XVI-e siècle par **K. Sochaniewicz.**

L'auteur a dressé ces listes en utilisant tous les documents publiés et certains matériaux inédits. Elles ont été complétées par M. Adam Wolff à l'aide des registres officiels de la Masovie dont les ducs ont gouverné le pays de Bełz jusqu'en 1462.

Redaktor naczelny i odpowiedzialny: Oskar Halecki.
Do komitetu redakcyjnego należą: Józef ks. Puzyna i Zygmunt Wdowiszewski.

Nakładem Oddziału Warsz. Polsk. Tow. Heraldycz. Druk Piotra Laskauera w Warszawie, Marjensztadt 8.